

**OKUL BAHÇELERİNİN İLKOKUL 4.SINIF
ÖĞRENCİLERİ VE ÖĞRETMENLERİNİN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ:**

AĞRI İLİ ÖRNEĞİ

Sema AYTEKİN

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Doç. Dr. Zübeyir SALTUKLU

2019

Her hakkı saklıdır

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

Sema AYTEKİN

**OKUL BAHÇELERİNİN İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİ VE
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Zübeyir SALTUKLU

AĞRI- 2019

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Zübeyir SALTUKLU danışmanlığında, Sema AYTEKİN tarafından hazırlanan bu çalışma 29/04/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç.Dr.Suat Çelik

İmza:

Jüri Üyesi : Doç.Dr.Zübeyir Saltuklu

İmza:

Jüri Üyesi : Doç.Dr. Murat ÇALIŞKAN

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../201.. tarih ve / nolu kararı ile onaylanmıştır.

.../.../.....

Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “OKUL BAHÇELERİNİN İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

■ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Δ Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Δ Tezimin 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

Sema AYTEKİN

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	viii
TABLolar DİZİNİ	x
GRAFİKLER DİZİNİ	xii
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. OKUL BAĞÇELERİNİN İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ.....	4
1.1. Problem	4
1.2. Amaç	4
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Kavramsal Çerçeve	7
2.1.1. Okul bahçelerinin eğitimdeki yeri.....	8
2.1.2. Okul bahçeleri ve fonksiyonları	10
2.1.3. Okul bahçeleri ve oyun ilişkisi.....	14

2.2. Yurt İçinde Okul Bahçeleri ile İlgili Yapılan Araştırmalar	19
2.3. Yurt Dışında Okul Bahçeleri ile İlgili Yapılan Araştırmalar	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	23
3. YÖNTEM.....	23
3.1. Araştırmanın Modeli.....	23
3.2. Evren ve Örneklem	24
3.2.1. Evren	24
3.2.2. Örneklem	24
3.3. Veri Toplama Araçları.....	26
3.3.1. Görüşme.....	26
3.3.2. Kontrol listesi	27
3.4. Verilerin Analizi	27
3.4.1. Okul yetkilileri ve öğretmenlerle yapılan görüşme analizi	28
3.4.2. Kontrol listesinin analizi	28
3.4.3. Öğrencilerle yapılan görüşme analizi	28
4. BULGULAR.....	30
4.1. Okul Yetkilileriyle Yapılan Görüşmeye İlişkin Bulgular	30
4.2. Kontrol Listesine İlişkin Bulgular	33
4.3. Okul ve Okul Bahçesi ile İlgili Öğrenci Görüşleri.....	43
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	58
5.1. Sonuçlar	58
5.2. Tartışma	59
5.3. Öneriler	63
KAYNAKÇA	66
EKLER.....	72
EK 1. Okul Yetkilileriyle Yapılan Görüşme Soruları.....	72
EK 2. Öğrencilerle Yapılan Görüşme Soruları	73

EK 3. Öğretmenlerle Yapılan Görüşme Soruları.....	74
EK 4. Oyun Alanları	75
EK-5. Veri Toplama İzin Formları.....	78
ÖZGEÇMİŞ.....	81

ÖZET

YÜKSEKLİSANS TEZİ **OKUL BAHÇELERİNİN İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİ VE** **ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ:** **AĞRI İLİ ÖRNEĞİ**

Sema AYTEKİN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zübeyir SALTUKLU

2019, 84 + XII Sayfa

Jüri: Doç. Dr. Zübeyir SALTUKLU

Doç. Dr. Suat ÇELİK

Dr. Öğrt. Üyesi Murat ÇALIŞOĞLU

Bu araştırmanın temel amacı; okul denildiğinde okul bahçelerinin eğitimdeki yerinin öğrenci ve öğretmenlerce nasıl anlaşıldığını tespit etmektir. Nitel araştırma türünde olan bu çalışmada; araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında Ağrı ilinde bulunan sosyo- ekonomik düzeylerine göre iyi-orta-kötü olan ilkokullardan 3'ü devlet okulu, 1'i özel okul olmak üzere toplam 4 tanesinden amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilen 40 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Ayrıca bu okullarda çalışan gönüllü 20 öğretmen ile de okul denilince ne anladıkları üzerine görüşme yapılmıştır. Araştırmaya katılan ilkokullara 5 ilkokul daha eklenerek toplam 9 ilkokulun bahçeleri Başbay'ın hazırladığı kontrol listesi kullanılarak kıyaslanmış, gerekli yerlerin fotoğrafları çekilmiş ve elde edilen verilerin yüzde, frekans değeri alınarak tablo ve grafikleri oluşturulmuştur. Bu sayede; oyun aletleri, spor alanları, dinlenme alanları, koşu alanı, çeşme, güvenlik için duvar, ağaçlık alanlar, çiçeklikler, oturak ve benzeri imkânların olup olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar neticesinde okul bahçesi büyük ve donanımlı olan okullardaki öğrencilerin okul bahçelerinden memnun olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin okul algısına ilişkin görüşlerine bakıldığında ise tümel bir görüşün olmadığı okul denilince sadece 'bina' yargısının ortaya çıkıp okul bahçesinin tamamen unutulduğu ve eğitimin içine dahil edilmediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul bahçesi, Öğrenci görüşleri, Öğretmen görüşleri

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

ASSESSING SCHOOL GARDENS IN ACCORDANCE WITH THE REMARKS OF PRIMARY SCHOOL 4TH GRADE STUDENTS AND TEACHERS: AĞRI PROVINCE SAMPLE

Sema AYTEKİN

Thesis Supervisor: Doç. Dr. Zübeyir SALTUKLU

2019, 84 + XII Pages

Jury: Assoc. Prof. Dr. Zübeyir SALTUKLU

Assoc. Prof. Dr. Suat ÇELİK

Dr. Academic Member Murat ÇALIŞOĞLU

The essential objective of this paper; is to designate how the current position of school gardens understood by students and teacher when it comes to school concept. In this paper bearing characteristics of a qualitative research; compromises 40 fourth grade students selected with maximum qualification paradigm methods from intentional sampling methods from total 4 of which 3 of them as state schools, 1 private school with good-medium-poor primary schools in accordance with their socio-economic levels resident in Ağrı province in 2014-2015 academic year. Furthermore it was interviewed with 20 volunteer teachers who are officiated in these schools on their understanding when it comes to school. By adding 5 more primary schools to those attending to research of the total 9 school gardens benchmarked by using the check list prepared by Başbay, photos taken from necessary places and percentage and frequency values of data obtained taken and their charts and graphics were created. With thanks to that; it was fixed whether there are opportunities for play instruments, sports fields, rest areas, running fields, fountain, wall for security, flower beds, stands and similar means. As a consequence of the results obtained students in schools with bigger and well equipped school gardens it was observed that student are well satisfied with their school gardens. When views of teacher about school perception considered, it was observed that there is no universal opinion and there is only “building” judgment when it comes to school and school gardens fully forgotten and not involved within the education concept.

Keywords: School garden, Students’ views, Teachers’ views

ÖNSÖZ

Açık alanda öğrenme ve eğitim konuları son yıllarda oldukça önem kazanmıştır. Buna rağmen hala eğitim ve öğretimin sadece bina içinde sınıflarda gerçekleşebileceği düşüncesi okul bahçelerinin giderek küçülmesi ve farklı amaçlarla kullanılması gibi nedenlerin varlığı ile de kendini göstermektedir. Öğretmenlerin genellikle okul bahçesinin bir öğrenme ortamı olduğunun farkında olmaması ile eğitim etkinliklerini okul bahçelerinde işlemekten kaçınması sonucunda görülmektedir ki okul bahçeleri eğitim-öğretim içindeki yerini kaybetmektedir. Bu sebeplerle şekillenen araştırma resmi ve özel ilkokulda okuyan 4.sınıf öğrencilerinin ve onların öğretmenlerinin, eğitim programında yer alan kazanımların okul bahçesinde uygulanmasının ve okul kavramında okul bahçesinin olup olmadığının tespitinin sağlanması amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın şekillenmesinde, uygulanmasında ve raporlaştırılmasında birçok kişinin katkısı olmuştur.

Öncelikle yüksek lisans eğitimim boyunca ilminden faydalandığım, insani değerleri ile de örnek edindiğim, birlikte çalışmaktan onur duyduğum ve araştırmam süresince de tecrübe ve bilgilerinden yararlanırken göstermiş olduğu sabır ve hoşgörüden dolayı danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Zübeyir SALTUKLU'ya yürekten teşekkür ediyorum.

Araştırmam süresince yardımlarını esirgemeyen, eleştiri ve önerileriyle daima yanımda olan, tüm yoğunluğuna rağmen vakit ayırıp engin bilgilerini sunan bölüm hocalarımdan değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Murat ÇALIŞOĞLU'na, Doç.Dr. Suat ÇELİK'e ve tez yazımı süreci içinde kendi yaşadığı zorlukları göz önüne alarak bana yardım eden yüksek lisans arkadaşım Aylin ASLAN'a teşekkürü borç bilirim.

Tüm yüksek lisans eğitimim boyunca hep yanımda olan ve beni destekleyen sevgili eşim Alperen AYTEKİN'e, her zaman maddi, manevi desteklerini esirgemeyen annem Pakize GÜRSOY ve babam Cengiz GÜRSOY'a minnettarım ve kendilerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca hayatımıza sonradan katılan ve varlığına binlerce kez şükrettiğim değerli varlığım, oğlum Metehan AYTEKİN' e sevgilerimi sunarım.

Ağrı-2019

Sema AYTEKİN

Hakkı Ödenmez Fedakar ANNEME...

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 3.1.	Öğrenci ve Öğretmenlerin Okul Değişkenine Göre Dağılımın Frekans Değerleri.....	25
Tablo 4.1.	Okul Yetkilisinin Okul ve Okul Binası ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplar.....	30
Tablo 4.2.	Okul Yetkilisinin Okul Bahçesi ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplar.....	31
Tablo 4.3.	Oyun Alanını Sınırlayan Elemanların Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi.....	33
Tablo 4.4.	Oyun Alanının Zeminin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi.....	35
Tablo 4.5.	Hareket Alanı İçin Oluşturulmuş Alanlar ve Materyallerin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi.....	38
Tablo 4.6.	Fonksiyonel Peyzaj Elemanlarının Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi.....	40
Tablo 4.7.	Öğrencilerin “Okul denilince aklına gelen 3 şey nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	43
Tablo 4.8.	Öğrencilerin “Okul bahçesi denilince aklına gelen 3 şey nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	44
Tablo 4.9.	Öğrencilerin “Okulunun bahçesini beğeniyor musun? Neden?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	45
Tablo 4.10.	Öğrencilerin “Okul bahçesinde neler olsun isterdin?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	46
Tablo 4.11.	Öğrencilerin “Okul bahçesinde hangi derslerden nasıl etkinlikler yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	48
Tablo 4.12.	Öğrencilerin “Sen hangi derslerin bahçede işlenmesini isterdin?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	49
Tablo 4.13.	Öğrencilerin “Okul bahçesinde bir oyun aleti olsaydın hangisi olmak isterdin?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	50
Tablo 4.14.	Öğrencilerin “Okul binasını mı yoksa okul bahçesini mi daha çok seviyorsun? Neden?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	51
Tablo 4.15.	Öğretmenlerin “Okul Denilince Ne Anlıyorsunuz, Aklınıza Neler Geliyor?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.....	53
Tablo 4.16.	Sizce Okul Bahçesinde Hangi Elemanlar Bulunmalıdır? Sorusuna Verilen Cevaplar.....	54

Tablo 4.17. Okulunuzun Bahçesini Ne Sıklıkla Kullanıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplar.	55
Tablo 4.18. Okulunuzun Bahçesini Hangi Amaçla Kullanıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplar.	56
Tablo 4.19. Okul Bahçesini Kullanmanızı Engelleyen Ne gibi Etmenler Bulunmaktadır? Sorusuna Verilen Cevaplar.	57

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1. Oyun Alanını Sınırlayan Elemanların Okullara Göre Dağılımı	33
Grafik 4.2. Oyun Alanını Zemininin Okullara Göre Dağılımı.....	36
Grafik 4.3. Hareket Alanı İçin Oluşturulmuş Alanlar ve Materyallerin Okullar arası Dağılımı	38
Grafik 4.4. Fonksiyonel Peyzaj Elemanlarının Okullara Göre Dağılımı	40

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 4.1.	Fatih Sultan Mehmet İlkokulu (Sokak, Çit/ Duvar/ Parmaklık ve Çalı/ Ağaç örneği).....	35
Fotoğraf 4.2.	M. Şerafettin Yaltkaya İlkokulu (Taş ve Kum (toprak) örneği)	36
Fotoğraf 4.3.	Kazım Karabekir ilkokulu (Taş, Kum (toprak) ve Çakıl örneği)	37
Fotoğraf 4.4.	Bilgi Koleji (Taş, Kum (toprak) ve Çim örneği).....	37
Fotoğraf 4.5.	Cumhuriyet İlkokulu (Salıncak, Kaydırak ve Tahterevalli örneği)	39
Fotoğraf 4.6.	İbrahim Çeçen İlkokulu (Salıncak, Kaydırak ve Tahterevalli örneği)	39
Fotoğraf 4.7.	Bilgi Koleji (Salıncak, Kaydırak ve Tahterevalli örneği)	40
Fotoğraf 4.8.	Atatürk İlkokulu (Bank örneği).....	41
Fotoğraf 4.9.	İbrahim Çeçen İlkokulu (Oturma Ünitesi, Gölge ve Bank Örneği)	42
Fotoğraf 4.10.	Yunus Emre İlkokulu (Çöp Kutusu örneği).....	42

KISALTMALAR DİZİNİ

f	: Frekans
FSM	: Fatih Sultan Mehmet
KÖ	: Kodlu öğrenci
Ö	: Öğretmen
s.	: Sayfa
SODES	: 2008 yılında uygulanmaya başlanan Sosyal Destek Programı
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Eğitim geniş kapsamlı bir kavram olduğu için birçok tanımı vardır. Türkoğlu'na göre eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Türkoğlu, 2005). Çağımızda eğitim yalnızca bilgi aktarmak değil aynı zamanda yaşam biçimini oluşturmak için yapılan tüm faaliyetleri kapsamaktadır. Tyler'a göre ise eğitim, kişinin davranış örüntülerini değiştirme sürecidir (Sönmez, 2012).

Russell (1984), "en iyi eğitimin nasıl olacağı konusunda kesin bir görüşe varmadan önce, ne tür bir insan yetiştirmek istediğimiz konusunda bir anlayış geliştirmeliyiz" diyerek eğitim felsefesinin dayandığı temele işaret eder. Ancak Ferrer, eğitimin değerinin çocukların fiziksel, düşünsel ve ahlaki yetilerine gösterdiği saygıda yattığını söyler. Buna ilaveten de "Bilimde olduğu gibi, makul olan tek kanıt, gerçekliği temel alan kanıttır; eğitim, içinde barındırdığı tüm doğmalardan sıyrılmadığı, çocukları sahip oldukları yetileri kendilerinin yönlendirmesi noktasında özgür bırakmadığı ve çocukların fikirlerini dışa vurmalarını teşvik etmediği sürece isminin hiçbir değeri yoktur." der (Ferrer, 2014). Bu sözleri ile okulda reform hareketinin ancak eğitim anlayışını değiştirmekle olacağını savunur.

Eğitim, doğumla birlikte ailede başlar, okullarda devam eder, hayat boyu bu kazanımları artırarak ya da olduğu durumda bırakarak sürdürür. Bu yüzden de eğitimde okul kavramının önemi büyüktür. Etimolojik açıdan okul kavramına bakacak olursak okul sözcüğü, Türkçe "okumak" kökünden, muhtemelen Fransızca *école* (ekol) sözcüğüne benzetilerek, serbest çağrışım yöntemiyle türetilmiştir. Fransızca *école* sözcüğünün kökeni Yunanca σχολή (skholé) kelimesidir ve "felsefe ve ders yeri" anlamına gelmektedir. Türkçede Arapça kökenli mektep kelimesi de okul anlamında kullanılır. Eğitim – öğretim açısından bakacak olursak okul, sadece bilimsel bilginin verildiği mekânlar değil aynı zamanda kültür, sanat, siyaset gibi öznel kaynaklı derslerin de verildiği eğitim kurumlarıdır (URL 1).

Ülkeden ülkeye zorunlu ya da zorunlu olmayan eğitimde büyük farklar gözlenmektedir. Bazı ülkelerde zorunlu öğrenim için belli bir yaş sınırı konmuştur. ABD'de çocuklar, değişik eyaletlerin yasalarına göre 15-18 yaşına kadar okula devam etmek zorundadır. Avrupa'da bu yaş 15-16 arasında değişir. Ülkemizde temel

eğitim 7-14 yaş arasındadır. Dünyanın bazı yoksul ülkelerinde parasız ya da devlet desteğinde açılan okullarda okuma yazma ve basit aritmetikten başka pek bir şey öğretilmez. Bazı azgelişmiş ülkelerde ise okula gitme zorunluluğu yoktur. Ayrıca, parasız eğitim olanağının sağlanmadığı ülkeler de bulunmaktadır (URL 2).

Eğitimi zorunlu olsun olmasın çocuk gelişiminde ve eğitiminde önemli yere sahip olan okullarda iç mekânlar kadar dış mekanlar da çok önemli yer tutmaktadır. Bunun için de okul bahçesinin yeri ve önemi çok önemlidir. Şener'e (2001) göre çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel yetenekleri iç mekânda olduğu kadar okul bahçesinde de gelişmektedir. Bu nedenle Şener, okul bahçelerinin öğrenme mekânının bir uzantısı olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Günümüz koşulları dikkate alındığında gerek çocukların sosyalleşebileceği parkların azalması gerek çalışan annelerin sayısının artmasıyla çocuklar artık çok erken yaşlardan itibaren okullara gönderilmekte ve günün büyük bir çoğunluğunu okullarda geçirmektedirler. Bu yüzden de çocuğun eğitim gördüğü okul binaları, bu okulun imkânları ve dış çevresini oluşturan okul bahçelerinin, çocukların toplumsal ilişkilerini ve tüm gelişim aşamalarını tamamlaması anlamında büyük bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Okul bahçeleri; büyük ya da küçük, güzel ya da çirkin, eylemsiz ya da eylem olanaklı olup olmadığına bakılmaksızın okulların “dış çevreleri” olarak tanımlanmaktadır. Koşulları ne şekilde olursa olsun her biri toplumun sağlık göstergesi olarak nitelendirilmektedir. Islah edilmemiş, niteliği bozulmuş okul bahçelerinin okul ve bulunduğu mahalle hakkında olumsuz mesajlar verdiği, aktif ve dinamik okul bahçelerinin ise her ikisine de canlılık kattığı gözlemlenmiştir (Menino, 2000, akt., Algan, 2008).

Okul bahçeleri, bulundukları çevrede sadece öğrencilerin eğitim gördüğü, dinlenip oyun oynadığı ve çevresinden bağımsız olarak yalnızca öğrencilerin faydalandığı sosyal alanlar olarak düşünülmemelidir. Çünkü kentlerdeki çarpık ve plansız yapılaşmanın sebep olduğu olumsuzluk, yeşil alanlara yeteri kadar önem verilmemesi gibi nedenlerden dolayı kent merkezlerindeki okul bahçeleri, bulunduğu çevrenin yeşil alan gereksinimlerini de karşılayabilmelidir. Ancak okullarımız çevreye hizmet sunmak bir yana, öğrencilerinin dahi ihtiyacını karşılamaktan bir

hayli uzaktır. Birçok okul bahçesi peyzaj mimarlığı açısından yetersizdir hatta öğrencilerin fiziksel hareket alanları bile çok kısıtlıdır. Ayrıca bazı okulların daha önceleri geniş olan bahçeleri, öğrenci sayılarının artışı ile ek binalar ihtiyaç duyularak yeni yapılarında bahçeye dâhil olması ile yetersiz duruma düşmüşlerdir (Başar, 2003).

Fiziksel eğitim, uygun yer ve büyüklükte, daha fazla fiziki özelliklere sahip olunarak yeterli tesis alanı ve donanım ile birlikte uygulandığı zaman, daha etkin olarak işlevini yerine getirir ve kaliteli verim alınması sağlanabilir. Kent içinde okullar için seçilen yerler, okul bahçeleri ve binalar eğitime bakışımızı yani eğitim kültürümüzü yansıtır (Karip, 2007).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OKUL BAHÇELERİNİN İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ: AĞRI İLİ ÖRNEĞİ

1.1. Problem

Araştırmamızda problem durumu ve bu problem etrafında alt problemler oluşturularak problemlere cevap aranmaya çalışılmıştır.

Problem: Okul Bahçelerine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri ile okul bahçesinin fiziki durumları nelerdir?

- **Alt problem:** İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin okul bahçelerine ilişkin algıları nelerdir?
- **Alt Problem:** Öğretmenlerin okul bahçelerine ilişkin algıları nelerdir?
- **Alt Problem:** Okul bahçelerinin sahip olduğu donatılar nelerdir?

1.2. Amaç

Literatür taramasına göre okul bahçeleri ile yapılan araştırmalar okul bahçelerinin sahip olduğu biçimsel özellikler ile ilgilidir. Fakat okullarda görev yapan öğretmenler ile bu okullardaki öğrencilerin okul bahçelerine ilişkin görüşleri hakkında çok fazla bilgi yer almamaktadır. Bu yüzden araştırmanın amacı resmi ve özel ilkokulda görevli öğretmenlerle bu ilkokullardaki 4.Sınıf öğrencilerinin okul bahçesi ile ilgili görüşlerini saptamak, okul bahçesinde bulunan donatıları tespit etmek, okullarındaki bahçe kavramını algılayışlarını ortaya çıkarmak, eğitimde bahçenin yerinin neresi olduğunu, bahçeden ne kadar yararlanıldığını tespit etmektir. Bu anlamda ilkokul bahçelerinin sahip olduğu donanımı ile öğrencilerin istekleri arasındaki ilişkiyi betimleyerek öğretmen görüşlerine göre okul düşüncesinde bahçe kavramının yer alıp almadığını belirlemek yine amaçlar arasındadır.

1.3. Önem

Okul algısını eğitim açısından değerlendirirken okul bahçelerinin dinlenme, oyun, etkinlik, spor, tören ve her türlü eğitim faaliyetine nasıl hizmet etmesi gerektiği

araştırılmıştır. Eğitim düzeyi gelişmiş ülkelerde ilkokul öğrencilerinin teneffüs kavramının önemi vurgulanmıştır. Çocuklar için de teneffüs demek okul bahçesi demektir bu yüzden okul bahçelerinin gerek ders içi gerek ders arasında ne kadar eğitimin içinde olduğuna yönelik literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların çoğunlukla mimari açıdan olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle çalışmanın Türk Milli Eğitimi sistemimizde uygulamaya ve sürece yönelik çalışmalara geribildirim sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen verilere göre çalışmada rol alan paydaşların görüşleri doğrultusunda okul bahçelerinin eğitimin içinde aldığı rolün ve süreç içerisinde değerlendirilmesinin verilen öneriler doğrultusunda eksiklerin giderilerek uygulamanın daha etkili olabilmesi yönünde önemli bir adım olabileceğine inanılmaktadır. Ayrıca okul bahçelerinin eğitim öğretimde kullanılması ve öğrencilere sağlayacağı faydaların anlaşılması için sınıf öğretmenlerinin farkındalıklarını arttıracaktır.

Bu çalışmanın gerek okul bahçelerinin fiziksel açıdan düzenlenmesi gerekse bahçede yapılabilecek etkinliklerin arttırılması açısından okul müdürlerine, öğretmenlere, program geliştirme uzmanlarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmanın temel varsayımları şu şekildedir:

- Araştırmanın gerçekleştirildiği örneklem, evreni temsil etmektedir.
- Araştırma sürecinde seçilen kaynaklar, kişiler ve dokümanların amaca yönelik araştırmaya yön verici nitelikte olduğu varsayılmıştır.
- Araştırmada veri toplama yöntemi olarak kullanılan sorulara verilen cevapların, katılımcıların genel görüşlerini yansıttığı kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma incelenirken aşağıdaki sınırlılıkların dikkate alınması gerekmektedir:

- Araştırma çalışma grubunu oluşturan 2014- 2015 eğitim- öğretim yılında Ağrı ili merkezindeki sosyo-ekonomik düzeylerine göre iyi- orta- kötü

olan ilkokullardan 3 resmi ilkokul ile 1 özel okuldaki 40 4. Sınıf öğrencisi ve bu okullarda görev yapan 20 öğretmen ile sınırlıdır.

- Araştırmadan elde edilen veriler çalışma grubundaki paydaşların hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formlarındaki sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Bahçeleri: Okul çıkışlarında ya da hafta sonlarında çocukların, gençlerin ve tüm mahalle sakinlerinin toplanma yerleridir (The 21st Century School Fund, 2011).

İlkokul Eğitimi: Öğrencilerin okuma, yazma ve matematikte (yani okuryazarlık ve matematik bilgisi) temel becerileri kazanması için ve kişisel ve sosyal gelişim ve orta öğretimin ilk kısmına hazırlık olması amacıyla temel bilgi alanlarında sağlam bir temel oluşturmak amacıyla tasarlanmış programların sunulduğu eğitim kurumudur (UNESCO, 2012).

Zıplama, Koşma, Yuvarlanma, Tırmanma Alanı: Fiziksel aktivite gerektiren, iyi malzemelerle donatılmış, düşme ve yaralanmalara karşı önlem alınmış fiziksel oyun alanlarıdır (Del Alamo, 2005).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramsal Çerçeve

Çocuklar son yıllarda, sanayileşmenin artması, çalışan anne babanın artması, hızlı gelişen teknolojik araçların yaygınlaşması, kentlerde yetersiz yeşil alan, azalan oyun parkları ve televizyon-bilgisayar-tablet başında fazla zaman geçirme gibi nedenlerden dolayı açık oyun alanlarında geçirdikleri zaman yok denecek kadar azalmıştır. Clements' in (2004) yaptığı çalışmada, ABD'de yaşayan çocukların bir önceki nesle kıyasla açık havada geçirdikleri oyun zamanı araştırılmıştır. Ülke çapında 830 anneye kendi çocukluklarındaki açık hava oyun deneyimleri ve çocuklarının açık hava oyun deneyimleri ile ilgili anket yapılmıştır. Annelerin kendi çocukluk döneminde açık havada geçirdikleri oyun zamanının, kendi çocuklarının geçirdiği zamandan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çağın getirdikleri ile çocukların açık alanda vakit geçirebilecekleri tek alan okul bahçeleri kalmıştır. Okul öncesi dönemden itibaren ilkokulu da kapsayan süreçte çocukların gelişim ve öğrenmesi açısından oldukça önemli bir yere sahip olan alanlar okul bahçeleridir.

Açık alanda vakit geçirebilmek çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerine olumlu etki ettiği çalışmalarla kanıtlanmıştır. Açık alanda oyun; çocukların atlama, koşma, tırmanma, sallanma, inme-çıkma, özgürlük, macera, deneme, risk alma gibi temel oyun ve hareket ihtiyaçlarını karşılar (Greenman, 1993; Akt. Clements, 2004).

Okul bahçeleri, öğrencilerin ders dışında oyun oynama, temiz hava alma gibi ihtiyaçlarına yönelik alanlardır ve okul bütünü de önemli bir parçadır. Bu alanlar öğrencinin fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimini destekleyerek okul içinde verilen eğitimin devamlılığını sağlayan son derece önemli gelişme ve öğrenme ortamlarıdır (Terzioğlu, 2005). Okul bahçeleri içerdikleri dış mekân öğrenme çevreleri ve oyun alanları ile büyük bir değere sahiptir (Cooper and Danks, 2006).

Bu ihtiyaçların karşılanması çocukların kas gelişiminin desteklenmesi için gereklidir. Bu nedenle okullarda çocuklara koşabilecekleri, tırmanabilecekleri, atlayıp zıplayabilecekleri alanları sağlamak okul bahçeleri ile mümkündür ve okul bahçesinde verilebilecek eğitim de en çok oyun yoluyla desteklenmelidir.

2.1.1. Okul bahçelerinin eğitimdeki yeri

Okul ağındaki bir ocuk günün büyük bir bölümünü okulda geçirir. Okulda olduğu süre içinde de okul bahçesi onun dinlenme ve oyun yeridir. Bu yüzden de buraları elverdiği ölçüde geniş tutulmaktadır. Okulların geniş bahçeler içinde yapılması fikri yeni değildir. Bu konuda birçok görüş vardır. Kısaca bazıları şunlardır (Gollwitzer vd. 1959, ev.Taner, 1959):

- 1902’de Almanya’da bir kasaba doktoru olan Dr. Berger daha ileri giderek okul bahçelerinin zemininin rutubetli ve tozlu olmaması yağmurdan sonra çabuk kuruyan cinsten olması gerektiğini söylemiştir.
- 1903’ de *Th. Matthias* yazmış olduğu ‘İSTİKBALDE OKUL YERLERİ’ adlı eserinde ilk defa olarak pavyon sisteminde okul binaları ile onların geniş yeşil sahalarından bahsetmiştir.
- 1904’te R. Wehmer ‘HIFZISİHHA ANSİKLOPEDİSİ’ isimli bir eser yazmış ve bu eserinde özellikle kız talebeler için meyve ağaçları dikimi, zm yetişen yerlerde bağ dikimi, orman bölgesinde orman ağaçları dikimi ve sebze yetiştirmeyi tavsiye etmiştir.
- 1928’de okul binalarında birçok yenilikler getiren meşhur Alman mimarı Bruno Taut ‘a göre tek katlı binalardan pavyon, bir arsa içinde ayrı ayrı birkaç binası olan bir kuruluşun bu binalarından her biri ya da asıl binadan ayrı kk bina, şeklinde inşaa edilen okullar pedagojik esaslara daha fazla uymaktadır.
- 1929’da Almanya’da ‘Umumi Sıhhat Bakımı Cemiyeti’nin ellinci senesi toplantısında alınan kararlardan biri de şudur: okul binası, yeşil saha, spor ve ocuk bahçeleri ile yakından ilgili olmalıdır.

Ne yazık ki tüm bu ümit verici düşünceler gerek Almanya’da gerekse Avrupa’nın diğer illerinde İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar hiçbir şey yapılmamıştır. Savaş sonrasında okul bahçeleri üzerine daha çok ses duyulmuş ve ilerlemeler kaydedilmiştir.

Okul bahçeleri genellikle hiçbir düzenlemenin yapılmadığı, çakıl, beton veya asfaltla kaplı çorak bir alan görünümündedir. Aslında bu alanlar çocukların gelişimleri için çok önemli alanlardır. Buralar iyi planlanıp burada yapılan etkinlikler iyi organize edilirse çocukların hem zihinsel hem de fiziksel yönden aktif olmaları sağlanır (Demiriz, Ulutaş ve Karadağ, 2011).

Açık ve kapalı olarak tasarlanan çok amaçlı alanlar (eski dilde teneffüshaneler) çocukların ders aralarında sosyalleşme, haberleşme, dinlenme ve eğlenme gereksinimlerini karşılarlar. Açık alanlar onların doğayla buluşmalarına, bitki bahçeleri düzenlemelerine ve sağlıklı kalmalarına yardımcı olurlar (Gür ve Zorlu, 2002). Tüm bu alanlar planlanırken okulu çocuk için ‘yuva’ yapma koşulları sağlanmalıdır. Bunun için de okul bölgesinin çevre ve iklim koşulları dikkate alınmalı, her bölgenin ihtiyacına yönelik okul ve okul bahçeleri yapılmalıdır.

Okul bahçelerinde oyun etkinlikleri ve planın birbiriyle doğru bir ilişki içinde olması için okul bahçelerindeki oyun alanları, 5 kategoriye ayrılmalıdır. Bunlar şu şekildedir (Laberge, Boudreault ve Dumont, 2000): Oyun Aletleriyle Oynanan Oyunlar, Takım Oyunları, Bireysel veya Küçük Grup Oyunları, Kum Oyunları ve Dramatik Oyun Alanı.

Okul bahçelerinde eğitim amaçlı alanlar açık hava dersliği, botanik ve zooloji bahçeleri, uygulama bahçesi olarak üçe ayrılmaktadır. Açık hava derslikleri özellikle sıcak yaz günlerinde, öğrencilerin rahat ve zevkli bir ortamda, doğa ile iç içe ders yapabilmeleri amacıyla düzenlenirler. Çocukların direkt güneş ışığı ve rüzgâr gibi etmenlerden korunması gerekmektedir. Bu da canlı materyaller (bitkiler vs.) ya da cansız materyaller (pergola, kameriye vs.) ile sağlanabilir. Botanik ve zooloji bahçeleri çocuklara hayvan ve bitki sevgisini aşılayan alanlardır. Bu alanlarda çocuklar bitkileri ve hayvanları tanıma, besleme, üretme imkânı elde ederler. Uygulama bahçeleri derslerde teorik olarak öğrenilen bilgilerin uygulamalı olarak görülebilmesi için ayrılmış alanlardır. Uygulama bahçeleri, öğrencilerin sebze,

meyve, çiçek yetiştirebilecekleri alanları içerir (Erdönmez, 2006). Bu alanların okul bahçesinde olması gerek bitki ve hayvan sevgisini aşlamak gerekse hayatı yaşayarak öğrenmek açısından oldukça önemlidir.

Okul bahçeleri çocuklar için özeldir ve büyümelerine yardımcı olduğu gibi her yönüyle gelişmelerine de olanak sağlar (Wilson, 2008). Çocuklar kendi öz benliklerini ve sahip oldukları yeteneklerini oynadıkları oyun sırasında keşfederler (Ouvry, 2003). Çocukların birlikte grup halinde oynamasının dışında yalnız olarak oynadığı oyunlar da duygu ve düşüncelerini canlandırmasına, toplumsal çevre ve kurallardan bir süre de olsa uzak kalmasına olanak sağlayarak kendini gerçekleştirmesine yardımcı olur (Perry, 2001). Bu gibi nedenlerle doğru ve sistematik planlanarak oluşturulan okul bahçeleri, çocukların tüm ihtiyaçlarına cevap vereceğinden eğitim etkinliklerinden en üst seviyede yararlanmalarını sağlayacağından oldukça önemli bir yere sahiptir.

2.1.2. Okul bahçeleri ve fonksiyonları

Çocuk için eğitim süreci ailede başlar, aileden aldığı eğitim, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim basamaklarını aldığı okulda devam eder. Bu süreçte çocuk, kendi ilgileri, yaşam ve kendisi ile ilgili birçok şey öğrenir. Yaşamının her aşamasında yeni bir şey öğrenen çocuk, bir eğitim seviyesinden diğerine geçerken olası tasalardan da uzaklaşmış olur. Bu da çocukların atmış olduğu her adımın daha kuvvetli ve özgüvenli olmasını sağlar (Sönmez, 2012).

Yaşam boyu devam eden bu eğitimde okulun önemli bir etkisi vardır. Okul binası, kullanılan araç gereçler, okul içi donanımı, öğretmenlerin niteliği gibi birçok faktör, çocuğun eğitiminde etkisi büyüktür (Girgin, 2013). Bununla birlikte, en az okul içi olduğu kadar, okulun dış çevresini oluşturan okul bahçeleri de çocuğun fiziki, ruhsal, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimini destekleyen bir başka etken durumundadır.

Bir okul binasının dışında kalan yerler okul bahçesi olarak adlandırılmaktadır. Hangi koşullarda olursa olsun, okul bahçeleri çevre halkının sağlığı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Güzel görünümlü okul bahçeleri etrafındaki insanlar üzerinde olumlu etkiler oluştururken, kötü görünümlü okul bahçeleri etrafındaki insanlar üzerinde negatif etkiler oluşturur (Akgül Gök, 2012).

Günümüzde okul bahçeleri yapılacaklar alanlar genellikle doğal yapısı bozularak yapılmaktadır. Oysa tasarlanan bahçeler çocukların yaşı ve ihtiyaçları göz önüne alınarak tasarlanmalıdır. Wellhouse ve Crowther'a (2004) göre, okul bahçelerinde kum-su, dramatik oyun alanları, fen ve matematik alanı gibi alanların bulunması ve bu alanlara özgü materyallerin olması çocuklara birçok beceri kazandıracaktır.

Okul bahçeleri öğrencilerin ders dışındaki zamanlarının değerlendirilmesine olanak tanıyan önemli bir alandır. Bu vakitler önemlidir. Bunun ilk sebebi öğrencilerin ders süresince hareketsiz olmaları ve dikkatlerinin ders sonuna doğru yavaş yavaş dağılması durumudur. Ders aralarında okul bahçesine çıkan öğrenciler, fiziki ve psikolojik olan durağanlıkları buradaki fiziki etkinliklerle gidermektedir. Ders aralarında öğrenciler çeşitli oyunlar oynamaktadır ve oyun aynı zamanda bir ihtiyaçtır. Ayrıca ders aralarındaki zamanı dinlenerek, yürüyerek ve açık havadan yararlanarak zihin ve bedenlerini yenilemiş olmaktadır (Başar, 2003).

Okul bahçeleri içerdikleri dış mekân öğrenme çevreleri ve oyun alanları ile büyük bir değere sahiptir (Cooper and Danks, 2006). Okul bahçeleri oyun oynama, temiz hava alma gibi ihtiyaçlarına yönelik alanlardır ve okul bütünü'nün önemli bir parçasını oluştururlar. Bu alanlar öğrencinin fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimini destekleyerek okul içinde verilen eğitimin devamlılığını sağlayan son derece önemli gelişme ve öğrenme ortamlarıdır (Terzioğlu, 2005).

Erdönmez (2006) okulların sadece dersliklerin bulunduğu binalardan ibaret olmadığı, öğrencilerde sosyal çevre duyarlılığının da gelişebilmesi için, öğrenci sayısına uygun ve fiziksel etkinlik ihtiyacını karşılayabilecek fonksiyonlara sahip bölümlere ihtiyaç olduğunu dile getirmiştir. Okul bahçeleri hem dinlenme ve oyun hem de okul içi ve dışı eğitim için gerekli olan bir öğrenme alanı biçiminde düşünülmelidir. Ders aralarında spor, oturma ve dinlenme olanağı sağlanmalı, aynı zamanda açık derslik olarak da kullanılmalıdır (Tunbiş, 1993, akt., Karasolak, 2009).

Sahlberg'e (2018) göre, teneffüs ve serbest oyun zamanı, çocukların okuldaki öğrenme kapasitesine (hangi ders veya konu olursa olsun) katkıda bulunuyor, sosyal ve duygusal gelişimlerini güçlendiriyor ve okulda daha yaratıcı, daha özgüvenli, daha az sindirilmiş ve daha dikkatli olmalarının yolunu açıyor. Bu yüzden de

Finlandiya'daki okullarda teneffüse vakit kaybı gözüyle değil, temel öğrenim zamanı olarak bakılır, der.

Okul bahçeleri çocuklar için daha esnek bir öğrenme ortamı oluşturur. Güvenli okul bahçeleri çocukları Vandalizm ve olabilecek kazalardan korur ve çevre halkıyla çocuk arasında daha yakın bir kültürel bağlantı oluşmasını sağlar (Wagner and Gordon, 2010).

New Jersey Okulu Açık Alan Çalışma Grubu (2007), bir okul bahçesinde bulunması gereken alan fonksiyonları şu şekilde listelemiştir: Hayal oyunları (Drama), Açık hava sınıfları, Sanat ve performans alanları, Doğal alanlar ve çeşitli ekosistemler (sahil, orman, çayır, mera), Sessiz alanlar, Sosyal aktivite alanları, Kum ve su oyunları, İç ve dış mekân alanları, Çocukların özel ihtiyaçları için alanlar, Göletler vs.

Okulda öğrencilerin güvenliği, öncelikle düşünülmesi ve ele alınması gereken bir sorundur. Güvenliğin sağlanmasında da en önemli ve ilk düşünülmesi gereken, okulun çevirme duvarıdır. Kuşatma elemanı olarak taş, tuğla, briket ve tel örgü kullanılabilir. Kuşatma elemanlarının çevre ile iletişimi tümüyle ortadan kaldıracak yükseklikte bulunmaması ve bir metre yüksekliği geçmemesine dikkat edilmelidir. Okul çevresinin kuşatılmasında yuvarlak ahşaptan, kaba ya da rendeli tahtadan yapılmış çit düzenlemesine de gidilebilir. Ancak, bunların çabuk çürüme ve kırılma durumları bulunduğundan uzun süreli kullanımdan uzaktır. Kuşatma elemanları tehlikelerden, soğuk ve çirkin görüntüden uzak olmalı, kullanışlılığı, sıcaklığı ve çekiciliği ile öne çıkmalıdır. Bu nedenle, çevirme duvarının harçsız taş duvar, tahta veya demir parmaklıklar şeklinde olmaması gerekir. Diğer yandan, çevre ile iletişimi koparmamak ve daha güvenli bir çevirme duvarı düzenlemek amacıyla, tuğla, taş ve briketten yapılmış çevirme duvarının üzerine, demir parmaklıklar düşünülebilir. Ancak, duvarlar üzerinde dikenli tel, kırık cam parçaları kesinlikle kullanılmamalıdır (Başar, 2003).

Okulun bahçesi, dar alanlar olmaktan çıkarılıp çocuğun çalışma, başarıma, araştırma ve yaratma becerilerini geliştirecek her türlü sportif, sanatsal ve bahçe çalışmalarının yapılabileceği zengin bir çevre haline dönüştürülmelidir. Bir bahçe öğrenme etkinliklerinin yanı sıra toplumsal eğitim amacıyla da kullanılabilir.

Tırmanma, koşma, bisiklete binme, basketbol, voleybol, futbol gibi etkinliklere yönelik spor alanları, beceri gerektiren etkinlikler için iş atölyeleri, bitki ve hayvan yetiştirme gibi etkinliklere yönelik uygulama bahçeleri, çim alanları, kum-su havuzları ve diğer alanların her yaştan insanın kullanabileceği şekilde çevre kullanımına açılması gerekir (Terzioğlu, 2005). Okul bahçesinde olması gereken yerleri ve bu yerlerin işlevlerini şu şekilde açıklamıştır: okul girişi ve çevre duvarı; oyun, dinlenme ve spor alanları, bitkilendirme (peyzaj), dış mekân donatımı, araç yolları ve otopark.

MEB'in yayınladığı Okullar Hayat olsun Projesine göre; Okul bahçelerine ana girişler, trafik yoğunluğu az olan tali yoldan sağlanmalı, servis ve araba girişi, tercihen arka bahçe tarafından verilmelidir. İtfaiye araçlarının, okul binası ve eklentilerine ulaşmasına imkân sağlanmalıdır. Okul bahçelerine ait planlar, 1/200 ölçekte ve ayrı ayrı olmak üzere tekniğine uygun olarak altyapı, yerleşim ve peyzaj projeleri olmak üzere üç takım halinde hazırlanmalıdır (URL 4).

Okul bahçesinin en önemli alanı olan dinlenme amaçlı alanlar, teneffüs ve tören alanları ve dinlenme alanları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Teneffüs alanları, öğrencilerin teneffüs süreleri içinde dinlenme, oynama, fizyolojik ve zihinsel olarak rahatlama alanlarıdır. Çocukların fiziki gelişimleri için teneffüs alanlarının peyzaj tasarımının standartlara uygun olup olmaması önemlidir. Teneffüs alanlarının planlaması, okul binasının çıkış kapısına yakın ve bahçenin ortasında olarak yapılmalıdır (Karadağ, Demiriz, Ulutaş, 2011). Teneffüs ve tören alanları, ders işleyen öğrencilerin rahatsız olmamaları için, sınıflara çok yakın olmaması gerekmektedir. Ayrıca olası tehlikelere karşı, spor ve oyun alanlarına da çok yakın olmamalıdır. Teneffüs alanları, her mevsimde kullanımına uygun bir döşeme ile kaplanmalı, yaralanma gibi olası kazaları önlemek için yumuşak malzemeler kullanılmalı, bu alanda su birikiminin önlenmesi için uygun eğimli olarak yapılmalıdır (Özgüç Erdönmez, 2006).

Çocuklar için önemli bir yere sahip olan oyun ve bu oyunların oynandığı alanlar o mekânı kullanan tüm çocuklar tarafından en iyi şekilde kullanılabilecek niteliklere sahip olmalıdır (Akgül Gök, 2012). Oyun alanlarının, okul bahçesinde konumları planlanırken, oyunların karakteristik özelliklerine dikkat edilerek plan

yapılmalıdır. Okul bahçesinde oynanan oyunlar 5 kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar; oyun aletleriyle oynanabilen oyunlar, bireysel oyunlar, takım oyunları, kum oyunları ve dramatik oyunlardır (Algan, 2008).

Okul bahçelerindeki oyun alanları, oyun elemanlarına boğulmuş alanlar olmamalıdır. Bu alanlar çocukların oynamasına, koşmasına, atlamasına imkân sunan alanlar olmalıdır. Oyun alanlarının zeminleri tamamen düz yüzeyler olmamalıdır. En azından %2'lik bir eğim bulunmalıdır. Bu eğim hem drenaj probleminin çözülmesini sağlar hem de çocuklar için daha aktif oyun alanları oluşturur (North Carolina Public School, 2010).

Okul bahçesinin büyüklüğü elverdiğince oyun alanları, dersliklerden uzak fakat teneffüs ve spor alanlarına yakın olmalıdır. Oyun alanlarının okul bahçesindeki konumları planlanırken tüm yaş grubu için bir tek oyun alanı planlamaktansa, 6-10 ve 10-14 yaş grupları arasında 2 farklı grup olarak düşünüp, aktivite alanlarının buna göre planlanması daha uygun olacaktır. Çünkü farklı yaş gruplarının fiziksel aktivite ve oyun gereksinimleri de farklı olacaktır (Erdönmez, 2007, akt., Saka, 2014).

2.1.3. Okul bahçeleri ve oyun ilişkisi

Gür ve Zorlu (2002)'ya göre, doğumdan yetişkinliğe kadar olan gelişim alanları genel olarak fizyolojik-fiziksel, algısal-bilişsel, toplumsal-duygusal olmak üzere 3 bölüme ayrılmaktadır. Bunlar çocuğun doğumdan erişkinliğe kadar kazanması gereken yetilerini içeren alanlardır. İnsanın belirli davranışlarda bulunması ve bunların gelişimi ile ilgili görevlerde ve bu görevlerin uygulanışında kesinlikle gelişim dönemlerini deneyimlemesi gerekmektedir. Her insanın gelişim dönemi farklıdır. Bu dönemler, bireyin genetik özellikleri, beslenmesi vb. faktörlere göre farklılık göstermektedir. Buna göre çocukların gelişim dönemleri incelendiğinde, onların birbirini izleyen dönemler içinde sürekli değişim ve gelişim sergilediği görülmektedir.

Eskiden çocuk, eğitimcilerin gözünde entelektüel formda pasif bir eşya gibi görülürken, günümüzde çocuk, hayatta olayları kendi tarzına göre benimseyen ve yorumlayan bir fert olarak görülmektedir. Çocukluk önemli bir zaman dilimidir. Çünkü her birey çocukluk döneminden geçer ve hayatları boyunca elde edecekleri bilgiyi, güveni, paylaşmayı, sevgiyi bu dönemde inşa eder. Her insanın

çocukluğunda; eğlendiği, oyunlar oynadığı ve bunları yaparken de zamanın nasıl geçtiğini anlamadığı özel mekânların bulunduğu görülür. Ayrıca çocuklar kontrolsüz hareket etme olanağına sahip olmalarından dolayı, zamanlarının büyük bir çoğunluğunu bu mekânlarda harcarlar (Roth, 1977, Stine, 1997, akt., Akgül Gök, 2012).

Günümüz koşullarında erken yaşlardan itibaren okullarda olan çocukların okul binaları ve okul bahçeleri onların konforunu sağlayacak, etkinliklerden maksimum seviyede yararlanmalarını sağlayacak şekilde düzenlenmeleridir. Okul binalarının genel yerleşim kurallarını Türk Standartları Enstitüsü (TES, 200) şu şekilde açıklamıştır:

1. Okul arsasının yeri trafik yoğunluğu yüksek alanlardan ve hapishane, meyhane, bar vb. çocukları olumsuz şekilde etkileyebilecek alanlardan olabildiğince uzakta olmalıdır.
2. Arsa üzerine bina inşaa edilirken ilerde okul binasının genişletilebileceği dikkate alınmalıdır.
3. Okul binasında en az iki ayrı giriş kapısı yapılarak ana giriş ve öğrenci girişi olarak düzenlenmelidir.
4. Okulun etrafı bahçe duvarı ile çevrili olmalı, okul bahçesinde su, elektrik, kanalizasyon imkânları ile öğrenci yaş gruplarına göre açık spor alanları bulunmalıdır.
5. Okul bahçesinde açık tören alanı olmalı ve burada Atatürk büstü olmalı, büst aydınlatmalı olmalı, ses düzeni bulunmalıdır.
6. İçme suyu tesisatı TS 828 ve TS 266'ya uygun olarak okul bahçesindeki musluklar düzenlenmeli.
7. Bedensel engelli öğrenciler için bahçe, bahçe yolları ve merdivenler düzenlenmelidir.

Türk Standartları Enstitüsü maddeleri de göz önüne alınarak çocukların fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı bireyler olarak yetişmesini sağlamak adına eğitim gördükleri ortamlar onların ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. Fiziksel, sosyal, zihinsel becerilerini geliştirebilmeleri için eğitim, oyun, spor ve sosyal-kültürel

faaliyetler bir arada düşünölmelidir. Tüm bu faaliyetlerin en etkili şekilde gerçekleştirilebileceği yerlerin de okul bahçesi olduğu unutulmamalıdır. (Algan, 2008)

Corson (2003), öğrenmenin sadece okul binası içinde değil okul bahçesinde de önemli yere sahip olduğunu dile getirerek çocukların bahçede oyun oynayabilmelerine ve çevreyi keşfedebilmelerine olanak verilerek bütün ders çalışmalarının okul bahçesinde gerçekleştirilerek işin içine oyun da katılarak daha kolay ve eğlenceli öğrenmelerin gerçekleştirilebileceğini vurgulamıştır.

Oyunun çocuğun yaşamındaki yerini ve anlamını fark eden filozof, eğitimci, pedagog ve düşünürler genel olarak oyun ve çocuk oyunları konusunda kendi görüşlerini açıklamışlardır. Bunlardan bazıları şunlardır: (Mangır ve Silleli, 1987).

- Eflatun- Eski Yunan Filozofu, bedensel eğitim açısından oyunun eğitsel değerine değinerek ‘Çocuk oyunla büyümelidir’ demiştir.
- Ebu- Hamid Gazzali, ona göre oyun dinlendirir, bellek yeniler ve öğrenme gücünü artırır.
- Martin Luther, bedenin önemini, bakımını ve geliştirilmesini ileri sürmüş ve bu alanda okul yönetmeliklerinin düzenlenmesinde etkili olmuştur.
- Johann Amos Comenius, oyuna ve çocuğun yaşam deneylerine önem veren ilk eğitimcilerden biridir. Sağlam bir beden için besin düzeni, uyku ve temiz havanın değeri üzerinde durmuştur.
- John Locke, Comenius ile aynı görüşleri paylaşır. Jimnastikle eğitimi, yalın ve doğaya uygun bir yaşayış biçimini öneren ilk eğitimcidir.
- Jean Jacques Rousseau, ‘Bütün eğitim ve öğretim oyun ve eğlence ile olmalıdır. Ben birçok çocuklar gördüm ki okumayı oynayarak öğrenmiştir.’ der.
- Johann Heinrich Pestallozi, öğretmenlerden çocukların doğal gelişmelerini, onların bedenlerini çalıştırmak yoluyla desteklemelerini ister.

- Sigmund Freud, oyun, çocuğun davranışının ve kişiliğinin aynasıdır. Çocukların oyununun gözlemlenerek onları çok çeşitli yönleriyle tanımanın mümkün olduğunu savunur.
- Maria Montessori, çocuk etkinliğe can atar, eğer ona sunulan etkinlik faydalı olursa etkinlik gereksinimi kargaşalık yaratacağı yerde bir iş yaratmış olur, der. Bu da oyunun değişik bir yorumudur.

Çocukların gelişimlerinde oyunun büyük rolü vardır. Oyun, çocuk için öğretici ve büyüyen doğal ve hayati bir unsurdur. En küçük yaşlardan başlayarak oyun çocuğun hayatındadır ve onu her zaman eğlendirir. Oynarken çocuk dener, keşfeder, öğrenir ve etkileşime girer. Bunların sonucunda özerkliğini elde eder. Oyun ile insan ilişkileri, yardımlaşma ve paylaşma gibi deneyimler edinir. Oyun, çocuğun içinde bulunduğu yaşamı kavramasını, gerçekte gerçekte olmayanı ayırt edebilmesini sağlar (Susüzler, 2006, akt., Akınbay, 2014, s. 3). Oyun yoluyla çocuklar:

- Yaratıcı düşünmeyi öğrenir,
- Kendi başına karar vermeyi geliştirir,
- Sorumluluk almayı öğrenir,
- Hayal gücünü geliştirir,
- Plan yapma becerisini geliştirir,
- Dikkatini bir noktaya toplamayı ve becerilerini organize etmeyi öğrenir,
- Kas gelişimi hızlanır ve güçlenir,
- Çevresini araştırma ve problem çözme olanağı bulur,
- Değişik sosyal rolleri deneme ve duygularını dışa vurma olanağı bulur,
- Toplu yaşam için gerekli olan kuralları öğrenir,
- İş birliği yapmayı ve paylaşmayı öğrenir,
- Kendisini ifade etmeyi, sözlü olarak ifade edilenleri anlamayı öğrenir, yeni sözcükler kazanır,
- Kendini tanır,

- ‘Özgür olma’ hissini benimser (Süslü, 2014, s.26).

Tüm bu maddeler göz önüne alınarak oyun çocuk için gereksiz, boşa harcanılan zaman olarak görülmemeli ve çocuğun oyun ile kendini, çevresini, hayatı öğrendiği gerçeği unutulmamalıdır.

Çocuklarda öğrenmenin gerçekleşmesinde de oyunun büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. İnsanın hayatına yön veren okul öncesi dönemde oyun, çocuklara doğal öğrenme ortamları sunarak çocukların sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel yönden gelişimlerini sağlamaktadır. Oyun etkinlikleri sayesinde çocuk; nesneleri tutma ve kullanma, bedenini kontrol etme, nesnelerin işleyiş tarzlarını kavrama yeteneği kazanır ve iletişim becerilerini geliştirir (Jones, 2007).

Oyun aynı zamanda etkin olarak kazanılmış olan olumlu özellikleri daha da pekiştiren ve onları geliştiren en uygun ortamdır. En önemli etkenlerinden biri de oyunun çocuğun sözcük dağarcığını geliştirmesidir. Oyun oynayan çocuk akranlarına göre çok daha rahat konuşur ve düşüncelerini çok daha kolay ifade edebilme alışkanlığı kazanır. Oyun oynayan çocuk soru sorar, yeni bilgiler edinir, eşyaları daha çabuk ve kolay tanır ve onları daha kolay isimlendirir, cisimlerin ve eşyaların işlevlerini ve işleyişini kavrar ve onları çok daha etkin kullanmayı öğrenir. Tüm bu saydıklarımız çocuğun konuşma ve zihin gelişiminde çok etkili bir rol oynar (Dursun, 2014).

Dünya genelinde, oyunla eğitim, eğitim için vazgeçilmez en temel unsur olarak görülmektedir. Ayrıca oyun, verdikleri eğitimin hedeflerine ulaşmalarında öğretmenlerin kullandıkları araçlardan her ne kadar yalnızca biri olsa da bu doğru bir şekilde kullanıldığında belki de en etkilisi olarak görülmektedir. Oyunla eğitim, günümüzde yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanın fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini en temel öge olarak gören, bunu amaç edinen, eğitimin genelinde bir tamamlayıcı ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan bilinçli ve planlı etkinliklerdir (Yücel ve Gündoğdu, 2012).

Yavuzer’e (2003) göre açık alanda oyun oynama; problem çözme becerisini, yaratıcılığı geliştirir, öğrenme yetilerini arttırarak çevreyi algılamalarını kolaylaştırır. Oyun, çocuğun kendi denetiminde alabildiği ve koşullarına kendisinin karar verdiği bir aktivitedir. Bu denetimi sağlayabildiğinin farkında olabilmesi de oldukça

önemlidir. Çocuk özellikle serbest bir şekilde oynarken, denetimin kendisinde olduğunu hissetmekte ve böylelikle benlik gelişimleri desteklenmektedir. Bu şekilde çocuk bağımsızlaşma duygusunu geliştirmektedir. Çocuğun oyun sınırlarını kendisinin saptaması, oyun oynarken kendisini özgür ve bağımsız hissetmesine neden olmaktadır (Başal, 2010). Ayrıca açık alanlarda oynanan oyunlar çocuğun temiz havadan faydalanarak güneşlenme ihtiyacının karşılanmasını da sağlar ve oyun yoluyla yaptığı tüm hareketler gelişim sistemlerinin işlevlerini düzenleyerek vücudu temizler (Erdem, 2003).

Açık alanlarda zaman geçirme üzerine yapılan araştırmalar açık alanların çocukların fiziksel gelişimlerini geliştirdiği, dikkat sürelerini arttırdığı, yaratıcı olmalarını sağladığı ve hayal güçlerini kuvvetlendirdiğini göstermektedir (URL 3) Bu yüzden ki çocuğun eğitim hayatında okul bahçelerinin çok büyük bir rolü vardır.

2.2. Yurt İçinde Okul Bahçeleri ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Okul bahçeleri üzerine ülkemizde yapılan araştırmalara baktığımızda genelde mimari/peyzaj açısından ve okul öncesi eğitim açısından incelendiği görülmüştür. Az da olsa işletme ve beslenme ve diyetetik alanında da araştırma olduğu tespit edilmiştir. Öncelikle mimari açıdan yapılan çalışmalara bakacak olursak; Ereli (2001), okullarda dış mekân olan bahçelerin işlevleri üzerinde durarak etkinlik alanlarının eğitim öğretime katkısını değerlendirmiş ve yapılacak tüm düzenlemelerin çocukların yaşına, hareket yeteneklerine, gelişim özelliklerine uygun olması gerektiğini vurgulamıştır. Kuş (2001), Ereli (2001) gibi birçok okulun bahçelerinin öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılmaya uygun olmadığını saptamıştır. Okulların çoğunun bahçesinin dar olduğunu, sadece tören alanları ve birkaç bitkisel materyal içerdiği donatı elemanları açısından da yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Bu eksiklikler doğrultusunda okul bahçelerinin planlanmasına ilişkin öneriler getirmiştir. Akgül Gök (2012), araştırmasında farklı yaş gruplarındaki öğrencilere hayallerindeki ideal okul bahçelerini sormuş ve mevcut duruma uymayan noktalarını belirlemiştir. Sonuç olarak o da okul bahçelerinin düzenlenmesi için önerilerde bulunmuştur. Vural (2016) benzer çalışmasını Erzurum Kentinde çalışmış ve okul bahçelerinde yer verilmesi gereken kullanım alanlarının tamamının yetersiz

veya hiç olmadığını sadece %12,5'luk kadarında yeterli bulunduğunu söylemiştir. Bu sonuca göre mevcut okulların belirli bir plan doğrultusunda gözden geçirilerek öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde yeniden düzenlenmesini ve yeni yapılacak okullarda ise belirlenen standartlar doğrultusunda peyzaj tasarım ve uygulama çalışmalarının tamamlandıktan sonra eğitime hazır hale getirilmesinin gerekli olduğunu dile getirmiştir.

Eğitim açısından yapılan çalışmalar ise okul öncesi alanında yoğunlaşmıştır. Bu çalışmalara göz atacak olursak: Karasolak (2009), çalışmada okullarda olması gerekli bölümlerin dahi bulunmadığını tespit etmiştir. Bundan sonra yapılacak projelerde eksikliklere dikkat edilmesini isterken okul binası ve bahçesi yapılırken mimarlardan, mühendislerden tutun da eğitimcilerin ve çocuk gelişimcilerinin de katılmasını istemiştir. Başbay (2012), Ankara İli Çankaya ve Yenimahalle ilçelerinde bulunan anasınıfı-anaokulları arasında, okul bahçesinin konumlandırılması ile okul bahçesinde bulunan materyaller ve bu materyallerin durumunda farklılığın bulunmadığını görmüştür. Resmi ve özel okullar arasındaki okul bahçelerine yönelik farklılıkların bulunmaması, günümüzde değişim halinde olan eğitim sistemimize bağlı olarak gelişen ve değişen okul yapıları-okul bahçelerinin yeniden düzenlenmesinin gerekliliği olduğunu dile getirmiştir. Kılıç (2013) araştırmasında, çocukların okul bahçesinde görmek istedikleri ortamın belirlenmesine yönelik çalışmada okulların bulunduğu sosyo-ekonomik düzeylere göre cinsiyet ve istekler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını görmüştür ayrıca Çocukların okul bahçesini aktif olarak kullanmak istediklerini, doğal öğelerle birlikte olmak istediklerini tespit etmiştir. Ürey (2013), Gürbüz ve Özman (2018) araştırmaları göstermiştir ki okul bahçesinde yapılan etkinliklerin öğrencilerin akademik başarısına ve öğrenci motivasyonu üzerine olumlu etkileri olmuştur. Bu yüzden de okul bahçelerine gerekenden fazla önem verilerek yeniden düzenlenmesini önermişlerdir. Tüm çalışmalara bakıldığında genel tespitin okul bahçelerinin yeniden düzenlenmesi ve planların bahçelerin yapımında daha dikkatli olunması yönündedir.

2.3. Yurt Dışında Okul Bahçeleri ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında okul bahçeleri üzerine yapılan araştırmalardan seçtiğimiz örnekler şunlardır. Sebba ve Churchman (1986) çalışmalarında okul bahçesindeki

oyun mekânlarının tasarımında her yaş grubunun farklı gereksinimlerinin göz önüne alınması, okul bahçelerinin çocuğun kendi gereksinimlerine göre biçimlenebilecek ve yorumlanabilecek şekilde esnek tasarlanması gerektiği, okul bahçesinde gölge ve estetik amaçlarla düzenlenen bitkilerin çocukların onların bakımına katılmasını sağlayacak şekilde tasarlanması gerektiği sonucuna ulaşılmışlardır, Bradley (1995) tarafından gerçekleştirilen araştırma ile ilkökul bahçesini, öğrenciler, veliler ve öğretmenler ile birlikte bitki yetiştirilen, doğal çevrede zaman geçirilen bir alan olarak düzenlenmiştir. Çalışmanın sonucunda okulda pozitif bir enerji ve somut anlamda bir takım çalışması hissinin oluştuğunu görmüştür. Öğrencilerin disiplin problemleri etkileyici biçimde azalmış ve okula devamlılıkları artmıştır, Malone ve Tranter (2003) çalışmalarında çocukların çevre eğitimi ve okul bahçelerinin kullanımı üzerine araştırma yapmışlar, okul bahçelerinin çok çeşitli oyun aktiviteleri sağlayacak şekilde, çocuğun kendiliğinden ve özgür eyleme geçebildiği, öğrenme ve fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimini teşvik edecek şekilde düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır, Bowker ve Tearle (2007) araştırmalarında okul bahçelerinin, okul müfredatlarının gelişimi ve bütünleşmesi için bir odak noktası olabileceğini ve çocukların çevreyle ilgili sistemi daha iyi anlayarak dünya çapında sorunlara çevresel farkındalıkla yaklaşabileceklerini söylemişlerdir, Skelly ve Bradlay (2007) çalışmalarında etkili bir çevre eğitimi ve çevreye yönelik olumlu tutumları teşvik etmek için öğretmenlerin okul bahçelerini kullanması gerektiğini vurgulamışlardır, Miller ve arkadaşlarının (2009) yaptığı çalışmada açık mekân oyunlarının sosyal yeteneklerle güçlü bir bağ kurduğunu ve yaratıcılığı arttırdığını tespit etmişlerdir, Goodling (2016) yaptığı çoklu durum çalışmasında tüm öğretmenlerin açık hava oyunlarına önem vermesine rağmen doğal bahçe ortamına sahip olan okullardaki öğretmenlerin yapılacak etkinlik materyallerine kolay ulaşım çocuklar ile daha çok etkileşim kurduğu; yapay malzemelere sahip okul bahçesine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin ise çocuklarla daha az etkileşime girdiği sonucuna varmıştır, Alicia S. Landry, PhD, RD; Brittany K. Logue, MS, RD (2017) yazdıkları makalede okullarda öğrencilere fiziksel aktivite yapıp beslenme eğitiminin sağlanabilmesinde en önemli yolun okul bahçelerinin kullanılması olduğuna değinilmiştir, Diaz ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmalar göstermiştir ki; eğitim kurumlarındaki son eğilim okul bahçe programları ve bahçeye dayalı eğitimidir. Yurt dışında yapılan çalışmalar da

benzer özellikte olup okul bahçelerinin çocukların benlik algısına ve akademik hayatına olumlu etki yapacağı yönünde olup bahçelerin en iyi şekilde düzenlenmesi şeklindedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı, resmi ve özel ilkokulda görevli öğretmenlerle bu ilkokullardaki 4.Sınıf öğrencilerinin okul bahçesi ile ilgili görüşlerini saptamak, okul bahçesinde bulunan donatıları tespit etmek, okullarındaki bahçe kavramını algılayışlarını ortaya çıkarmak, eğitimde bahçenin yerinin neresi olduğunu, bahçeden ne kadar yararlanıldığını tespit etmektir. Bu amaçtan yola çıkarak bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplamada kullanılan araçlar ile verilerin toplanması ve çözümüne yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma modellerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma, ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği, olayların doğal ortamda gerçekleştiği, araştırmacının verilere doğrudan kaynağından ulaştığı, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırma yöntemidir (Büyüköztürk, vd., 2013).

Nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmaları, bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan, örnek olay çalışması olarak da bilinen bir yaklaşımdır. Durum çalışmalarındaki temel amaç bir durum hakkında detaylı betimlemeler yaparak o durumu var olduğu şekliyle anlamak olduğu için bu tür çalışmalarda bulguları genelleylebilmek oldukça güçtür (Büyüköztürk, 2015). Nitel durum çalışmasının en önemli özelliği birden fazla durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Ayrıca Creswell (2015), durum çalışmasını bir yöntem olarak görerek zaman içinde belirlenen bir ya da birkaç durumun birden fazla kaynak içeren veri toplama araçları ile (gözlemler, görüşmeler, dokümanlar vb) derinlemesine incelenen nitel araştırmalar olduğunu söylemektedir.

Bu bağlamda araştırmada, öğrencilerin ve öğretmenlerinin okul bahçesine ilişkin görüşleri, okul bahçesinden hangi alanlarda faydalandıklarının tespiti, ders içi

eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde ne kadar uygulandığına ilişkin görüşlerinin alınması, okul bahçesini mi okul binası mı daha çok sevdiklerinin tespiti belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca okul bahçelerinin fiziki yeterliliklerinin tespitinin kontrol listesi aracılığıyla sağlanmasıyla ğrenci tercihleri ile okul bahçesinin donanımları arasındaki bağlantıyı tespit etmek ve öğretmenlerin okul bahçesinin kullanımında karşılaştıkları engelleri belirlemek doğrultusunda tanımlama yapılmaya çalışılmıştır.

3.2. Evren ve rneklem

3.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini 2014–2015 eğitim ğretim yılında Ağrı merkezindeki tüm ilkokullar, bu okulların bahçeleri, bu okullarda okuyan ilkokul 4. Sınıf ğrencileri ile bu öğrencilerin öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.2.2. Örneklem

Araştırmanın amacı doğrultusunda amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik rneklemesi ile ekonomik düzeyleri iyi-orta-kötü olan okullardan seçilen merkezde  resmi ilkokul ile bir özel okulun okul bahçeleri, bu okullarda okuyan dördüncü Sınıf öğrencilerinden uygun örnekleme yöntemi ile toplam 40 ğrenci ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerden araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 20 ğretmen örneklem olarak alınmıştır. Ayrıca okul bahçelerinin kullanım yönünden incelemesinin yapılabilmesi için kullanılan kontrol listesi için bu okullara beş ilkokul daha eklenerek toplam dokuz ilkokul kendi aralarında değerlendirilerek genel bir kıyaslama yapılmış, bahçelerin sahip olduğu donanım ile öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarında ilişki olup olmadığına bakılmıştır.

Amaçlı rnekleme, olası olmayan seçkisiz olmayan bir örneklem yaklaşımıdır. Amaçlı rnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ltleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir (Büyüköztürk, 2015).

Araştırmaya dâhil edilen okullar iki aşamada belirlenmiştir. İlk aşamada Ağrı ili merkezindeki sosyo-ekonomik durumları iyi, orta ve kötü olan okullar belirlenmiştir. Daha sonra bu okullar arasından kolay ulaşılabilirlik durumu dikkate alınarak seçilen üç resmi ve bir özel ilkokul olmak üzere toplam dört ilkokul belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin olan durumların seçilmesi ve derinlemesine incelenip araştırılmasına olanak sağlayan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme; örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen kişiler, olaylar ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırma için T.C. Ağrı Valiliğinden gereken yazılı izinler alındıktan sonra, okullar tek tek ziyaret edilmiş, çalışmaya katkıda bulunmaları istenmiş ve okul bahçelerinin araştırma ile ilgili bölümlerinden fotoğraflar çekilmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerle ilgili edinilen bilgiler doğrultusundaki özellikleri Tablo 3 ve Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Öğrenci ve Öğretmenlerin Okul Değişkenine Göre Dağılımın Frekans Değerleri.

<i>Okul adı</i>	<i>Öğrenci / öğretmen sayısı</i>	<i>Öğrenci (f)</i>	<i>Öğretmen (f)</i>
Bilgi Koleji		10	5
FSM İlkokulu		10	5
İbrahim Çeçen İlkokulu		10	5
Kazım Karabekir		10	5
Toplam		40	20

Araştırmanın örneklemini 2014-2015 eğitim öğretim yılında Ağrı ilinde dört ilkokulda okuyan ilkokul dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Tablo 3.1 ’de görüldüğü gibi çalışmanın örneklemini her okuldan 10’ar öğrenci olacak şekilde toplamda 40 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya Bilgi Koleji’nde 8’i kız, 2’si erkek; Fatih Sultan Mehmet İlkokulu’ndan 5’i kız, 5’i erkek; İbrahim Çeçen İlkokulu’ndan 8’i kız, 2’si erkek ve Kazım Karabekir İlkokulu’ndan 7’si kız, 3’ü erkek öğrenci

katılmıştır. Ayrıca araştırmaya bu öğrencilerin öğretmenlerinden gönüllü olarak katılmak isteyen 20 öğretmen olmuştur. Bu öğretmenlerden 1'i İngilizce Öğretmeni iken 19'u Sınıf Öğretmenidir ve öğretmenlerin 16'sı kadın iken 4'ü erkektir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan görüşme soruları, Başbay (2012) tarafından oluşturulan kontrol listesi, ilişkili alanlarının fotoğraflarının çekilmesi ile gönüllü öğretmenler ve dördüncü sınıf öğrencileriyle birebir görüşme yapılarak elde edilmiştir.

Araştırmanın birinci aşamasında belirlenen okullar tek tek ziyaret edilerek okul yönetimine araştırmanın amacı anlatılıp alınan izinler gösterilmiştir. Daha sonra okul yöneticilerinden okulun mevcut öğrenci sayısı, derslik sayısı, okulun toplam yüzölçümü gibi konularda oluşturulan sorular ışığında bilgi alınmıştır. Okul yöneticilerinin yardımıyla da okul bahçeleri gezilmiş, fotoğrafları çekilmiş ve kontrol listesi doldurulmuştur.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise belirlenen okullarda okuyan 4. Sınıf öğrencileri ile bu okullarda görev yapan ve görüşmeye gönüllü olan öğretmenler ile yüz yüze görüşmeler yapılarak araştırmacı tarafından veriler toplanmıştır.

Çalışmanın verileri, yukarıda açıklanan veri toplama araçları ve araştırmaya katılan okul bahçelerinin fotoğraflarının çekilmesiyle, Ekim 2014 – Aralık 2014 tarihleri arasında elde edilmiştir.

3.3.1. Görüşme

Araştırmanın ilk aşamasında nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, önceden belirlenen bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıt alma tarzına dayalı karşılıklı olarak süren bir iletişim süreci olarak tanımlamışlardır (Stewart ve Cash, 1985; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2006). Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir (Büyüköztürk, 2015). Görüşme yoluyla, deneyimler,

tutumlar, düşünceler, yorumlar ve zihinsel algılar gibi gözlenemeyenler anlaşılmaya çalışılır. Bu süreçte, sorulan sorulara, karşı tarafın rahat, dürüst ve doğru bir şekilde tepkide bulunmasını sağlamak gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Öncelikle ilk olarak araştırmacı tarafından çalışmanın amacı doğrultusunda literatürden hareketle ve alanında uzman kişilerden görüş alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular okullardaki yetkili kişilere sorularak okul hakkında genel bilgiler alınmıştır (EK 1). Okul müdür ve müdür yardımcıları ile görüşüp onay alındıktan sonra 4. Sınıf öğrencileri ile birebir görüşme yapılarak okul bahçeleri ve burada olmasını istedikleri elemanların tespiti üzerine bilgi alınmıştır (EK 2). Yapılan görüşmeler öğrencilerden izin alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıt cihazı ile yapılan görüşmelere ait veriler yazılı belgelere dönüştürülmüştür. Gerçekleştirilen görüşmelerde öğrencilerle samimi ve rahat ortam kurulmaya özen gösterilmiştir. Görüşmeler okul içinde boş ve uygun olan sınıf, öğretmenler odası ve müdür / müdür yardımcısı odalarında gerçekleştirilmiştir. Öğrencileri ile görüşme yapılan dört okuldaki gönüllü öğretmenlerle görüşme yapılmış (EK 3) ve okul bahçesinin zihinlerindeki okul algısının içinde yer alıp almadığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Yapılan görüşmede öğretmenlerin görüşleri araştırmacı tarafından bire bir not alınarak yazılmıştır.

3.3.2. Kontrol listesi

Okul bahçelerinin yeterliliğinin araştırılması aşamasında, gerekli literatür çalışması yapıldıktan sonra Başbay'ın (2012) hazırladığı kontrol listesi kullanılmıştır (EK 4). Kontrol listesi üç bölümden oluşmaktadır. Kontrol listesinin birinci bölümünde oyun alanını sınırlayan elemanlar, ikinci bölümünde oyun alanının zemini ve üçüncü bölümünde oyun alanının kullanımına göre gruplandırılmasına ilişkin olmak üzere toplam 48 ifade bulunmaktadır. Kontrol listesindeki her bir madde 'var' ve 'yok' şeklinde işaretlenmiştir. Daha sonra analizleri yapılarak tablo ve grafikleri oluşturulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Verilerin sunumunda ise tablo ve grafiklerden faydalanılmıştır.

Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır. Ortaya çıkan temaların anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.4.1. Okul yetkilileri ve öğretmenlerle yapılan görüşme analizi

Okul yetkilileri ile yapılan görüşmede sorulan sorulara verilen cevaplar ile bir nevi okul künyesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmede ise okul bahçesi kavramının öğretmenlerdeki yeri, okul bahçesinde bulunmasını istedikleri elemanlar, okul bahçesini hangi amaçla ve ne sıklıkla kullandıkları ile okul bahçesini kullanırken karşılaştıkları engeller tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.4.2. Kontrol listesinin analizi

Okul bahçelerini sınırlayan elemanların, okul bahçesinin zemininin, okul bahçesinde bulunan alanların ve oyun aletlerinin saptanmasına yönelik oluşturulan kontrol listesinde analizler hesaplanmıştır. Öğrenci ve öğretmenleri ile görüşme yapılan dört ilkokula Ağrı geneli okulları daha iyi yansıtabilmesi açısından beş ilkokul daha eklenerek bahçeler kendi aralarında kıyaslanmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler, EXCEL programına işlenerek frekans ve yüzdeliklerin belirlenmesi ile araştırmanın bulgular kısmında gösterilmiştir.

3.4.3. Öğrencilerle yapılan görüşme analizi

Görüşmede sorulan sorulara verilen cevaplar ışığında dört ilkokulun dördüncü sınıf öğrencilerinden toplam 40 öğrenci gözünden okul ve okul bahçesi algısı anlaşılmaya çalışılmıştır, öğrencilerin okul bahçesine ait görüşleri ve okul bahçesini kullanım amaçları, okul bahçesinde yapılan dersler ve yapılmasını

istedikleri dersler, okul binası ile okul bahçesi arasında olan tercihleri gibi unsurlar incelenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda görüşme yapılan okul yetkilileri, öğretmenler ve öğrencilerden elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgular ele alınmıştır.

4.1. Okul Yetkilileriyle Yapılan Görüşmeye İlişkin Bulgular

Araştırma sonucunda incelenen okulların okul yetkilisinden elde edilen veriler Excel programında analiz edilerek aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Okul ve Okul Binası ile İlgili Okul Yetkililerinden Alınan Bilgiler

Tablo 4.1. Okul Yetkilisinin Okul ve Okul Binası ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplar.

Okul ve Okul Binası ile İlgili Bilgiler	Bilgi Koleji	Kazım Karabekir İlkokulu	FSM İlkokulu	İbrahim Çeçen İlkokulu
Okul Türü	Özel	Devlet	Devlet	Devlet
Kuruluş Yılı	2006	2006	1986	1986
Kat Sayısı	4 (+4 yeni bina)	3	3	3
Sınıf Sayısı	19	11	20	25
Öğrenci Sayısı	400	286	570	877
Öğretmen Sayısı	30	12	23	36
Memur ve Hizmetli Sayısı	12	2	7	2
Okulun Zemin Katlarındaki Pencere Demir Korunaklı mı?	Ek binada var	Var	Var	Var
Okulda anasınıfı var mı?	Var	Yok	Var	Var

Tablo 4.1'e göre bir özel ve üç resmi ilkokulu olmak üzere araştırma kapsamında incelenen dört ilkokul yetkilisi ile yapılan görüşme sonucunda iki okulun 2006 yılında kurulduğu, iki okulun ise 1986 yılında kurulduğu görülmektedir.

Okul binası ile ilgili özelliklere bakıldığında, bir okulun dört katlı olduğu, üç okulun üç katlı olduğu görülmektedir. Sınıf sayılarına bakıldığında, özel okulun 19 sınıfa sahip olduğu, diğer okulların sırasıyla 11, 20, 25 sınıfa sahip olduğu görülmektedir. Öğrenci sayılarına bakıldığında özel okulun 400, diğer okulların sırasıyla 286, 570, 877 öğrenciye sahip olduğu görülmektedir. Öğretmen sayılarına bakıldığında özel okulun 30, diğer okulların sırasıyla 12, 23, 36 öğretmene sahip olduğu görülmektedir. Memur ve hizmetli sayısına bakıldığında özel okulun 12, diğer okullarının sırasıyla 2, 7, 2 memur ve hizmetliye sahip olduğu görülmektedir.

Okulun zemin katlarındaki pencerelerin demir korunaklı olup olmadığı ile ilgili cevaplara bakıldığında özel okulun sadece ek binasında demir korunak olduğu, diğer okulların ise tüm binalarının zemin katlarında demir korunakların olduğu görülmektedir. Okulda anasınıfının olup olmadığı ile ilgili cevaplara bakıldığında özel okul ve bir resmi okul olmak üzere iki okulda anasınıfının olduğu, diğer iki okulda olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.2. Okul Yetkilisinin Okul Bahçesi ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplar.

Okul Bahçesi ile İlgili Bilgiler	Bilgi Koleji	Kazım Karabekir İlkokulu	FSM İlkokulu	İbrahim Çeçen İlkokulu
Bahçe kaç metre kare?	800 m ²	800 km ²	1880 km ²	8 dönüm
Bahçe düzenini kim, ne zaman oluşturmuş? (Ağacı kim dikmiş, sulaması vs, bank, kamelya vs varsa kim yaptırmış?)	Okul yönetimi	Müteahhit ve okul yönetimi	Okul yönetimi ve Milli Eğitim Müdürlüğü	Okul imkanları, okul yönetimi, öğrencilerin maddi katkıları, Orman İşletmesinin yardımı, İbrahim Çeçen Vakfı
Çimenlik alan mevcut mu? Varsa çim makinesi var mı? Bakımı nasıl yapılıyor?	Var	Yok	Yok	Var. Eğitim Fakültesinden çim makinesi alarak bakımı yapılıyor
Bahçede hangi spor dalları yapılabilir? (Uygun sahaları mevcut mu?)	Futbol, basketbol, voleybol	Futbol ama tam anlamıyla uygun sahamız yok	Basketbol, futbol	Futbol, basketbol
Okul tatil günlerinde bahçe otopark, düğün vs için kullanılıyor mu?	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Bahçede çöp sepeti, çeşme, bank, kamelya vs var mı, başka neler var?	Var	Yok	Çöp sepeti var	Var
Bahçe etrafı nasıl çevrilmiş? (Duvar mı, tel örgü mü, çit mi?)	Duvar + parmaklık	Duvar	Duvar	Duvar + parmaklık
Bahçe zemini ne ile kaplı? (Beton, asfalt, taş döşeme, toprak vs)	Ön taraf taş parke, asfalt, arkası kum alan	Taş döşeme, micir, toprak	Parke taş	Toprak, parke taşı, çim
Bahçe kapısı var mı? Varsa tek kapı girişi mi var, öğrenci-öğretmen-araba girişi şeklinde ayrı mı?	3 giriş, 2 yaya 1 araç girişi	2 giriş, birinde yol yok öğrenciler kullanıyor	Tek giriş araba girişi yok	2 girişli, araba girişi, veli-öğrenci girişi şeklinde ayrılmış
Öğretmenlerin, idarecilerin şahsi arabasını park edecekleri ayrı bir yer var mı?	Var	Yok	Var	Var
Bahçede oyun alanı sizce yeterli mi, daha neler olsun istersiniz?	Yeterli değil	Yeterli değil	Yeterli	Yeterli değil

Tablo 4.2'ye göre incelenen dört okulun yetkilileri ile yapılan görüşme sonucunda bir özel okul ve bir resmi okulun 800 m² bahçeye sahip olduğu, diğer resmi okulların 1880 km² ve 8 dönüm olduğu görülmektedir. Bahçe düzeninin kim tarafından nasıl oluşturulduğu sorusuna tüm okulların ortak olarak okul yönetimi

cevabını verdiği fakat resmi okullarda ayrıca bazı çeşitliliğin olduğu; Kazım Karabekir İlkokulunda müteahhitin, FSM İlkokulunda Milli Eğitim Müdürlüğü'nün, İbrahim Çeçen İlkokulunda okulun imkânları, öğrencilerin maddi katkılarının, Orman İşletmesinin yardımı, İbrahim Çeçen Vakfının yardımlarıyla yapıldığı ve düzenlendiği belirtilmektedir. Okul bahçesinde çimenlik alanın olup olmadığı, varsa çim makinesinin olup olmadığı, bakımının nasıl yapıldığına dair sorulara bir özel ve bir resmi okulun (İbrahim Çeçen İO) var cevabı verdiği, iki resmi okulun yok cevabı verdiği görölmektedir.

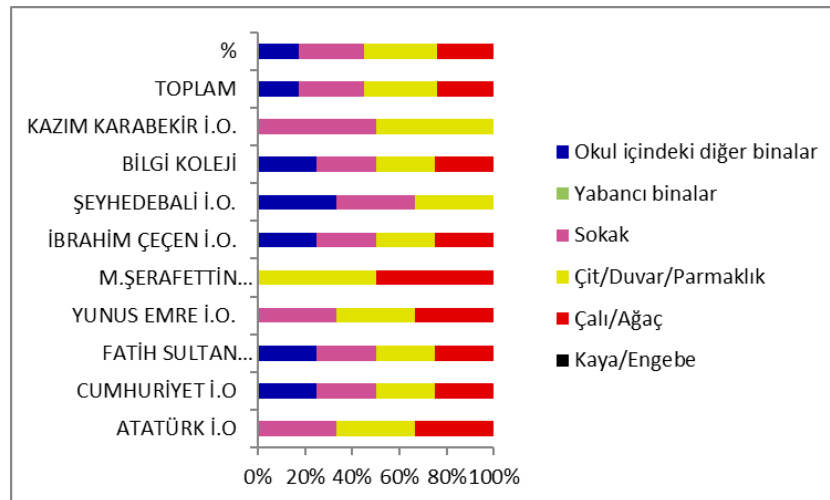
Okul bahçesinde hangi spor dallarının yapılabildiği, bu sporlar için uygun sahalارının olup olmadığına dair soruya bir özel ve iki resmi okulun (FSM, İbrahim Çeçen İO) ortak cevap olarak futbol ve basketbol cevabı verdiği, özel okulun voleybol cevabı verdiği, bir resmi okulun ise (Kazım Karabekir İO) okul bahçesinde futbol oynanabildiği ama uygun sahaya sahip olmadıkları cevabını verdiği görölmektedir. Okul bahçesinin tatil günlerinde otopark, düğün vs için kullanılıp kullanılmadığına dair sorulara bütün okulların hayır yanıtı verdiği görölmektedir. Bahçede çöp sepeti, bank, kamelya vs. olup olmadığına dair soruya bir özel ve bir devlet okulunun (İbrahim Çeçen İO) var cevabı verdiği, bir resmi okulun (FSM İO) çöp sepetinin olduğu cevabı verdiği, bir devlet okulunun (Kazım Karabekir İO) yok cevabı verdiği görölmektedir. Bahçe etrafı nasıl çevrildiği sorusuna tüm okulların duvar cevabı verdiği, bir özel, bir resmi okulun (İbrahim Çeçen İO) duvar ve parmaklık olduğu cevabını verdiği görölmektedir. Bahçe zemininin ne ile kaplı olduğu sorusuna tüm okulların taş (parke taşı) olduğu cevabı verdiği ilave bölümler olarak özel okulun asfalt ve kum cevabı verdiği, bir resmi okulun (Kazım Karabekir) mıcır ve toprak cevabı verdiği, bir resmi okulun (İbrahim Çeçen İO) toprak, çim cevabını verdiği görölmektedir. Bahçe kapısı olup olmadığı, varsa tek kapı girişı mi, öğrenci-öğretmen-araba girişı şeklinde ayrı mı olup olmadığı sorusuna bir özel okulun iki yaya, bir araç olmak üzere üç girişı olduğu, iki resmi okulun (Kazım Karabekir, İbrahim Çeçen İO) öğrenci ve araba girişı olarak iki girişı olduğu cevabını verdiği, diğer okulun da (FSM) tek girişı olduğu cevabını verdiği görölmektedir. Öğretmenlerin, idarecilerin şahsi arabasını park edecekleri ayrı bir yer olup olmadığı sorusuna bir özel okul, iki resmi okulun (FSM, İbrahim Çeçen İO) olmak üzere var cevabı verdiği, bir resmi okulun yok cevabını verdiği görölmektedir. Bahçede oyun

alanının yeterli olup olmadığı, daha nelerin olmasının istendiği sorusuna bir resmi okulun (FSM) dışında diğerlerinin yeterli değil cevabını verdiği görülmektedir. Yeterli diyen FSM ilkokulunun yetkilisinin “Yeterli fakat çocukların oynayacağı oyun parkı olması daha uygun olacaktır. Bahçenin bölümlerinde oyun çizgileri olsa daha iyi olur, eğitime katkısı olurdu.” cevabı verdiği, yetersiz cevap veren özel okul yetkilisinin “Yeterli değil. Yeşil alan, ağaçlar eksik, dikildi ama araziden dolayı büyütülemedi, yeterli kum oyun alanı var, kamelyalar yeterli değil.” cevabı verdiği, diğer iki okulun yetkililerinin sırasıyla “Yeterli değil, oyun parkları olmalıydı, kaydırak, salıncak, kum sahaları, bahçe zemini müsait olmadığı için eğitim aksıyor.” ve “Yeterli değil. Beden eğitimi dersi gereklidir. 6-7 ay kış olmasına rağmen, salon ve öğretmen eksiklikleri var. Çocukların enerjilerini atması için gerekli.” cevabını verdikleri görülmektedir.

4.2. Kontrol Listesine İlişkin Bulgular

Tablo 4.3. Oyun Alanını Sınırlayan Elemanların Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi.

Oyun Alanını Sınırlayan Elemanlar	f	%
Okul içindeki diğer binalar	5	55,5
Yabancı binalar	0	0
Sokak	8	88,8
Çit/Duvar/Parmaklık	9	100
Çalı/Ağaç	7	77,7
Kaya/Engebe	0	0

Grafik 4.1. Oyun Alanını Sınırlayan Elemanların Okullara Göre Dağılımı.

Tablo 4.3 ve Grafik 4.1’de de görüldüğü üzere, okul bahçelerini sınırlayan elemanlardan %100 oranla “Çit/duvar/parmaklık”, elemanları kullanılmıştır. Okullarda sınırlayan eleman bakımından, ‘Kaya ve engebe’ ve ‘Yabancı binalar’ hiçbirinde görülmemektedir. Oyun alanını sınırlayan elemanlardan *okul içindeki diğer binalar* maddesi Fatih Sultan Mehmet İlkokulu, Cumhuriyet İlkokulu, İbrahim Çeçen İlkokulu, Şeyhedevali ve Bilgi Kolejinde olmak üzere %20’lik dilimi kapsamaktadırlar. Yabancı binalar hiçbirinde bulunmadığı için yüzdelik dilimi yer almamaktadır. Okul kapıları sokağa açılanlar M. Şerafettin Yalrkaya haricinde tüm okullarda mevcut olduğu için %12,5’luk dilimi paylaşmaktadırlar. Okul bahçesini çevrelemede çit/duvar/parmaklık hepsinde olduğu için %11,12’lik dilimi ortak paylaşmaktadırlar. Okul bahçesinde Çalı/ağaç bulunan altı okul bulunmaktadır, Kazım Karabekir ve Şeyhedevali İlkokullarında bulunmadığı için diğer okullar %14,20’lik dilimi paylaşmaktadırlar. İncelenen okulların bahçelerinde ise kaya/engebeye rastlanmamıştır.

Okulun biri ön diğeri arka tarafta olmak üzere en az iki giriş kapısı olması gerekir. Ön taraftaki giriş, insanların okula giriş çıkışlarını sağlar. Okulun bu bölgesi, tehlike alanlarına (sokak, trafik vb.) ani çıkışların engellenmesi ve ziyaretçi takibi bakımından sürekli kontrol altında tutulmalıdır. Arka giriş ise araç giriş-çıkışının sağlanmasında kullanılır. Bu şekilde öğrenci güvenliği de sağlanmış olur. Okul güvenliği için giriş-çıkış kontrolünün yanı sıra okulun tüm çevresinin, beton, taş, tuğla, ahşap, tel örgü ve demir parmaklık gibi malzemelerden yapılmış kuşatma elemanları ile kontrol altına alınması gerekmektedir. Ayrıca kuşatma duvarının çevre ile iletişimi engellemeyecek yükseklikte olmasına dikkat edilmelidir (Karasolak, 2009).

Okulda öğrencilerin güvenliği, öncelikle düşünülmesi ve ele alınması gereken bir sorundur. Güvenliğin sağlanmasında da en önemli ve ilk düşünülmesi gereken, okulun çevirme duvarıdır. Kuşatma elemanı olarak taş, tuğla, briket ve tel örgü kullanılabilir. Kuşatma elemanlarının çevre ile iletişimi tümüyle ortadan kaldıracak yükseklikte bulunmaması ve bir metre yüksekliği geçmemesine dikkat edilmelidir. Okul çevresinin kuşatılmasında yuvarlak ahşaptan, kaba ya da rendeli tahtadan yapılmış çit düzenlemesine de gidilebilir. Ancak, bunların çabuk çürüme ve kırılma durumları bulunduğundan uzun süreli kullanımdan uzaktır. Kuşatma elemanları

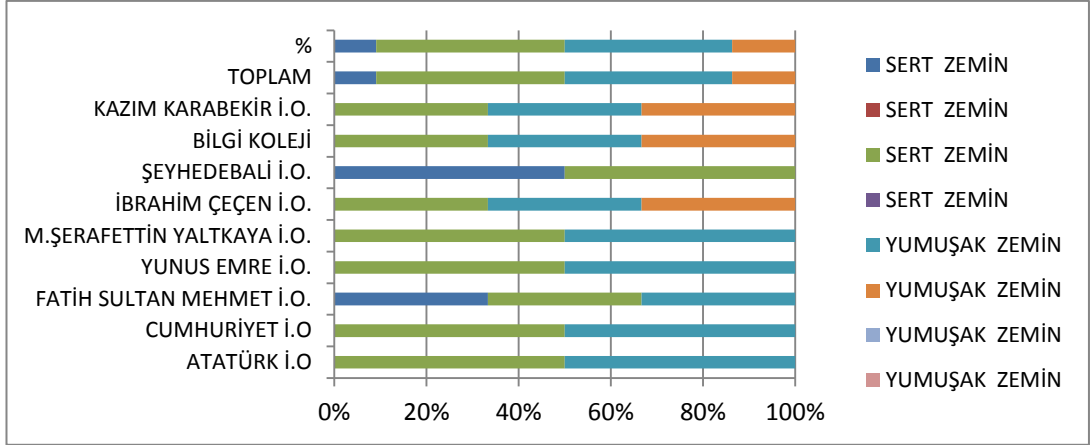
tehlikelerden, soğuk ve çirkin görüntüden uzak olmalı, kullanışlılığı, sıcaklığı ve çekiciliği ile öne çıkmalıdır. Bu nedenle, çevirme duvarının harçsız taş duvar, tahta veya demir parmaklıklar şeklinde olmaması gerekir. Diğer yandan, çevre ile iletişimi koparmamak ve daha güvenli bir çevirme duvarı düzenlemek amacıyla, tuğla, taş ve briketten yapılmış çevirme duvarının üzerine, demir parmaklıklar düşünülebilir. Ancak, duvarlar üzerinde dikenli tel, kırık cam parçaları kesinlikle kullanılmamalıdır (Başar, 2003).

Fotoğraf 4.1. Fatih Sultan Mehmet İlkokulu (Sokak, Çit/ Duvar/ Parmaklık ve Çalı/ Ağaç örneği).

Tablo 4.4. Oyun Alanının Zeminin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi.

Oyun Alanının Zemini		<i>f</i>	%
SERT ZEMİN	Beton (mıcır)	2	22,2
	Tahta	0	0
	Taş	9	100
	Ahşap	0	0
YUMUŞAK ZEMİN	Kum (toprak)	8	88,8
	Çakıl	2	22,2
	Çim	2	22,2
	Halı Çim	0	0

Grafik 4.2. Oyun Alanını Zemininin Okullara Göre Dağılımı.

Tablo 4.4 ve Grafik 4.2’den de anlaşılabacağı gibi okulların hepsinde sert zemin olan taş bulunmakta fakat bunun yanında bahçenin belirli kısımlarında çoğunlukla kum/toprak alana da rastlanmaktadır. Okul bahçelerinin hiçbirinde sert zemin olan tahta ve ahşaba rastlanmamıştır. Yumuşak zeminlerden halı çim sadece Bilgi Koleji’nin halı sahasında mevcut olduğu için %100’lük dilimi tek başına almıştır. Okul bahçesinde yumuşak zeminlerden çime sahip olan iki okul %50’lik dilim ile İbrahim Çeçen İlkokulu ile Bilgi Koleji’dir. Okul bahçelerinin zemininde tüm okullarda %11.12’lik dilim ile sert zeminden taş gözlemlenmiştir. Bahçesinde kum alana sahip olmayan tek okul görülmüştür o da Şeyhedevali İlkokulu’dur.

Fotoğraf 4.2, 4.3 ve 4.4 Bahçe Zemin Elemanlarına Örnektir.

Fotoğraf 4.2. M. Şerafettin Yaltekaya İlkokulu (Taş ve Kum (toprak) örneği).

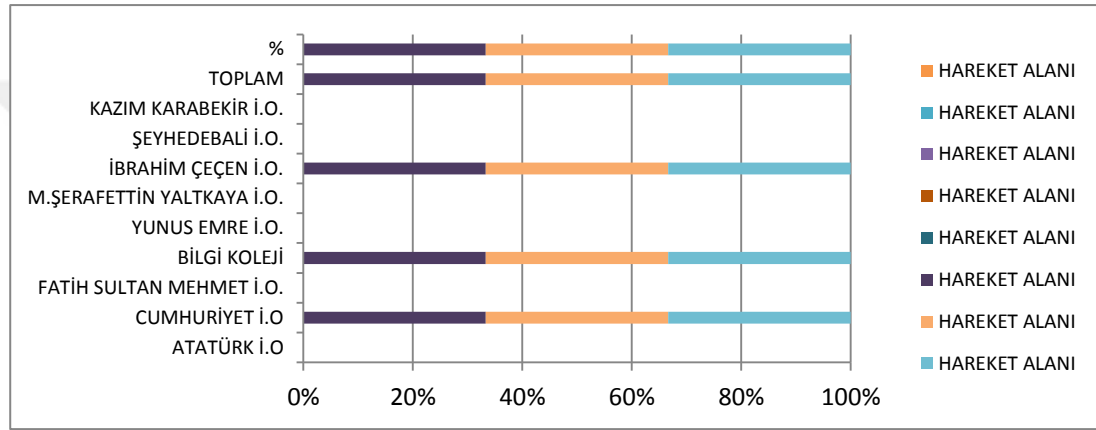
Fotoğraf 4.3. Kazım Karabekir ilkokulu (Taş, Kum (toprak) ve Çakıl örneği).

Fotoğraf 4.4. Bilgi Koleji (Taş, Kum (toprak) ve Çim örneği).

Tablo 4.5. Hareket Alanı İçin Oluşturulmuş Alanlar ve Materyallerin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi.

Alanlar ve Materyaller	<i>f</i>	%
Tırmanma alanı (yokuş, tepe, merdiven)	0	0
Zıplama Alanı	0	0
Koşma Alanı	0	0
HAREKET ALANI Yürüme alanı	0	0
HAREKET ALANI Yuvarlanma Alanı	0	0
Salıncak	3	33,3
Kaydırak	3	33,3
Tahterevalli	3	33,3

Grafik 4.3. Hareket Alanı İçin Oluşturulmuş Alanlar ve Materyallerin Okullar arası Dağılımı.

Tablo 4.5 ve Grafik 4.3'te de görüldüğü gibi yaklaşık %33'erlik oranda okullarda salıncak, kaydırak ve tahterevalli bulunmaktadır. Bunlar da SODES kapsamında yakın zamanda oluşturulan yapılardır. Geri kalan %67'lik kısımda hiçbir hareket alanı oluşturulmamış, düz taş döşemeli alan ya da spor alanı şeklinde bulunmaktadır. Kontrol listesinde incelenen sekiz maddeden sadece üç maddesi okullarda mevcut iken bu maddeler gözlemlenen dokuz okulun sadece üçünde %33,30'luk dilim ile Cumhuriyet İlkokulu, İbrahim Çeçen İlkokulu ve Bilgi Koleji'dir. Salıncak, kaydırak ve tahterevalli okul bahçelerinin olmazsa olmazı gibi düşünülse de bu elemanlar sadece üç ilkokulda gözlemlenmiştir.

Okulların hiçbirinde etkinlik alanı için oluşturulmuş alanlar ve materyallerine bu alanlara rastlanmadığı için tablosu oluşturulmamıştır.

Okulların hiçbirinde macera ve hayal alanı için oluşturulmuş alanlar ve materyallerine rastlanmadığı için tablosu oluşturulmamıştır.

Buradaki öğelerden yalnızca bir tanesi ‘sek sek alanı’ sadece bir okulda bulunmakta fakat o da artık silinmiş iz olarak kaldığı için değerlendirilmeye alınmamıştır.

Fotoğraf 4.5, 4.6 ve 4.7 Okulların Hareket Alanından Salıncak, Kaydırak ve Tahterevalliye Örnektir.

Fotoğraf 4.5. Cumhuriyet İlkokulu (Salıncak, Kaydırak ve Tahterevalli örneği).

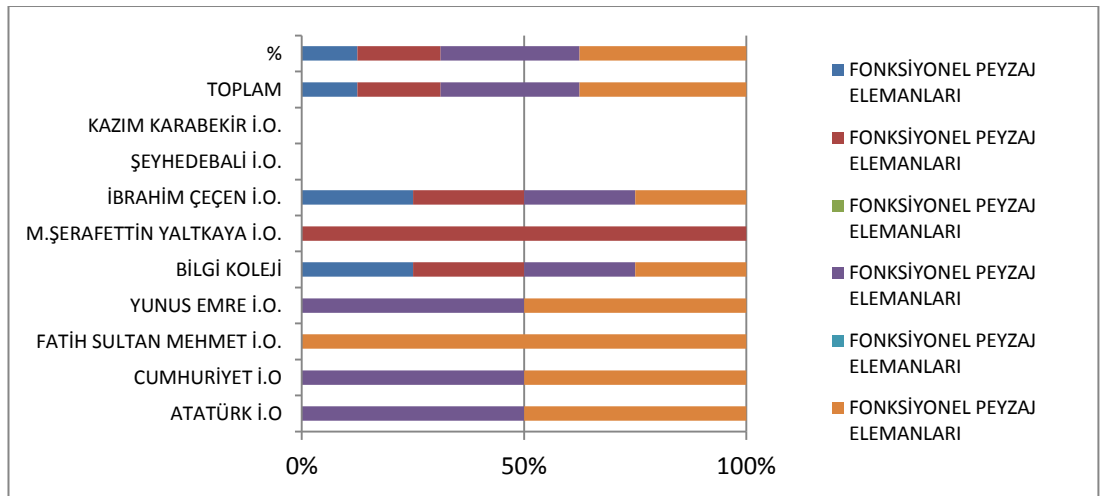
Fotoğraf 4.6. İbrahim Çeçen İlkokulu (Salıncak, Kaydırak ve Tahterevalli örneği).

Fotoğraf 4.7. Bilgi Koleji (Salıncak, Kaydırak ve Tahterevalli örneği).

Tablo 4.6. Fonksiyonel Peyzaj Elemanlarının Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi.

Fonksiyonel Peyzaj Elemanları	f	%
Oturma Ünitesi	2	22,2
Gölgelik	3	33,3
Musluk (çeşme)	0	0
Bank	5	55,5
Tuvalet	0	0
Çöp Kutusu	6	66,6

Grafik 4.4. Fonksiyonel Peyzaj Elemanlarının Okullara Göre Dağılımı.

Tablo 4.6 ve Grafik 4.4'ten de anlaşılabacağı gibi okulların yaklaşık %55' inde bank ve oturma ünitesi görülmektedir. Yine yaklaşık %66'lık kısmında çöp kutusu bulunmakta fakat bunlar da bahçenin büyüklüğü göz önüne alındığında sayıları yeterli miktarda bulunmamaktadır, bu yüzden de öğrencilerin kolay ulaşabileceği mesafelerde değildir.

Fonksiyonel peyzaj elemanlarından tuvalet ve musluk hiçbir okulun bahçesinde bulunmamaktadır. Oturma ünitesi ise %50'lik oranda sadece iki okulda; İbrahim Çeçen İlkokulu ve Bilgi Koleji'nde bulunmaktadır. Bank ise beş ilkokulun bahçesinde bulunmaktadır: Atatürk İlkokulu, Cumhuriyet İlkokulu, Yunus Emre İlkokulu, İbrahim Çeçen İlkokulu ve Bilgi Koleji.

Fotoğraf 4.8, 4.9 ve 4.10 Okulların Fonksiyonel Peyzaj Elemanlarına Örnekler.

Fotoğraf 4.8. Atatürk İlkokulu (Bank örneği)

Fotoğraf 4.9. İbrahim Çeçen İlkokulu (Oturma Ünitesi, Gölge ve Bank Örneği).

Fotoğraf 4.10. Yunus Emre İlkokulu (Çöp Kutusu örneği).

4.3. Okul ve Okul Bahçesi ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Tablo 4.7. Öğrencilerin “Okul denilince aklına gelen 3 şey nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

Öğrenci Görüşleri	Sıklık
Öğretmen	20
Eğitim	14
Ders	12
Sınıf-Öğretim yeri	7
Müdür	6
Oyun	4
Bilgi	4
Çalışmak	3
Ödev	3
Arkadaş	3
Yazmak	2
Çocuk	2
Sıra	1
Müzik	1
Bilim	1
Her gün okula gitmek	1
Çanta	1
Okul eşyası	1
Çalışkan olmak	1
Koşmak	1
Kalem	1
Soru	1
Meslek sahibi olunacak yer	1
Eğlence, bilgi, sorumluluk	1
Okul bahçesi	1
Okul kuralları	1
Toplam 26	94

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi okul denilince akla gelen şeylerle ilgili öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; örnekleme oluşturan dört farklı ilkokul öğrencilerinden 26 farklı cevap alınmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında en fazla cevabın öğretmen olduğu, bunu sırasıyla eğitim, ders, sınıf-öğretim yeri, müdürün izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin soruya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“Çocuklar, bilim, öğretmen.” (KÖ10)

“Ders çalışmak, öğretim yeri, çanta.” (KÖ13)

“Ders, çalışan olmak, oyun oynamak.” (KÖ17)

“Koşmak, ödevlerimiz, arkadaşlarımla oyun oynamak.” (KÖ18)

“Okul bahçesi, oyun oynamak, öğretmenler. (KÖ33)

Tablo 4.8. Öğrencilerin “Okul bahçesi denilince aklına gelen 3 şey nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

Okul Bahçesinin Çağıştırdıkları	Sıklık
Oyun	19
Ağaç-çiçek-çimen	16
Çocuklar	7
Beden dersi	6
Futbol sahası	5
Spor aletleri	5
Park	4
Oturak-Bank	3
Okul-anaokulu	3
Pota	2
Okul binası dışı	2
Temizlik	2
Ders	2
Kitap okumak	2
Öğretmenlerle gezmek	1
Beton	1
Yarışma	1
Heykel	1
Müdür	1
Sırada durmak	1
Teneffüs	1
Dinlenme-Temiz hava	1
Teneffüs zili	1
Rahatlık-serbestlik	1
Eğlence	1
Toplam 25	89

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi okul bahçesi denilince akla gelen şeylerle ilgili öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; örnekleme oluşturan dört farklı ilkokul öğrencilerinden 25 farklı cevap alınmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında en fazla cevabın oyun olduğu, bunu sırasıyla ağaç-

çiçek-çimen, çocuklar, beden dersi, futbol sahası, spor aletleri, park, oturak-bank gibi bahçe ile ilgili cevapların izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin soruya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“Beton, beton ve beton, futbol sahası ve oturak.” (KÖ1)

“Beden dersi, okulun kenarındaki ağaçlar.” (KÖ2)

“Çimen, heykel ve oturak.” (KÖ7)

“Ağaçlar, çiçekler, çimenler.” (KÖ10)

“Temizlik, çöp kutusu, ağaçlar.” (KÖ12)

“Oyun oynamak, bahçede ders çalışmak, ağaçlar.” (KÖ13)

“Oyun oynamak, teneffüs yapmak, dinlenip, temiz hava almak.” (KÖ25)

“Teneffüslerde oynadığımız yer, oyun oynamak için güvenli bir yer.” (KÖ27)

“Çiçekler, ağaçlar, çocuklar.” (KÖ28)

“Spor aletleri, halı saha, ana sınıf.” (KÖ34)

“Ağaçlar, taşlar, spor aletleri.” (KÖ37)

Tablo 4.9. Öğrencilerin “Okulunun bahçesini beğeniyor musun? Neden?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

Okul Bahçesinin Beğenilmesi	Sıklık
Beğenmiyorum	30
Beğeniyorum	10
Toplam	40

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi okul bahçesinin beğenilmesine ve nedenine dair öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; örnekleme oluşturan dört farklı ilkökul öğrencileri iki farklı cevap alınmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında en fazla cevabın “beğenmiyorum” olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin soruya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“Beğeniyorum çünkü bana göre oyun oynamak için güzel bir yer.” (KÖ1)

“Hayır, ağaç, çimen yok.” (KÖ2)

“Beğeniyorum çünkü seksekleri var, potası var, sahası var, çardağı var. O yüzden beğeniyorum.” (KÖ3)

“Beğeniyorum, çünkü ağaçlar var, duvar var.” (KÖ5)

“Evet, çünkü maçlar var, Türk bayrağı var o yüzden.” (KÖ6)

“Beğenmiyorum. Çünkü okulumuzda park yok.” (KÖ7)

“Hayır, her yer beton. Futbol sahası yok her yerde demirler var ve ayrı alanlar yok.” (KÖ8)

“Beğenmiyorum çünkü yerler hep beton zarar görebiliriz.” (KÖ9)

“Evet, ağaçlar var, gezip oynayabiliyoruz.” (KÖ10)

“Hayır. Çünkü hiç ağaç yok, bitki yok, gölgede duracak yer yok. Birkaç ağaç olsaydı bile yeterdi ve beton olmasaydı keşke.” (KÖ11)

“Beğenmiyorum, çünkü bana küçük geliyor, park çok karışık ve kirli.” (KÖ12)

“Evet, herkesle oyun oynayabildiğim için.” (KÖ13)

“Beğenmiyorum, çünkü okul bahçemizde oynayabileceğimiz oyuncaklar yok.” (KÖ14)

“Biraz beğeniyorum bazı eksiklikleri var, bazı yerler kırık ortada sur var o olmasın isterdim.” (KÖ19)

“Evet diğer sınıftaki arkadaşlarımızla oyun oynadığımız için.” (KÖ24)

Tablo 4.10. Öğrencilerin “Okul bahçesinde neler olsun isterdin?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

Bahçede Olması İstenilenler	Sıklık
Sahalar (Futbol, basketbol, atletizm vb.)	31
Oyun Aletleri (Salıncak, kaydırak vb.)	21
Ağaç-Çiçek	17
Spor Aletleri	4
Hayvanlar (Kuş, kelebek vb.)	1
Piyano	1
Masa tenisi	1
Akülü araba	1
Trombolin	1

Kapalı Spor salonu	1
Toplam 10	79

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi okulun bahçesinde nelerin olması ile ilgili öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; örnekleme oluşturan dört farklı ilköğretim öğrencilerinden 10 farklı cevap alınmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında en fazla cevabın sahalar (futbol, basketbol, atletizm vb.) olduğu, bunu sırasıyla oyun aletleri (salıncak, kaydırak vb.), ağaç-çiçeğin izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin soruya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“Salıncak olsun, tahterevalli olsun, çerçeveler olsun, ağaçlar, kelebekler, kuşlar olsun isterdim.” (KÖ1)

“Park, ayrı alanlar, her yerin çimen olması, yarışmalar olması, ağaç olması isterdim ve her yerin rengârenk olmasını isterdim.” (KÖ3)

“Salıncak kaydırak gibi şeyler.” (KÖ4)

“Okul bahçesinde futbol alanı isterdim. Çünkü herkes top oynuyor topolar da bize geliyor ve oyun alanı isterdim, piyano isterdim ve bunların her teneffüste oynanmasını isterdim.” (KÖ6)

“Ben parktaki gibi kaydırak, salıncak, tahterevalli olmasını isterdim.” (KÖ9)

“Ben çimenlik alan olsun, bir salıncak olsun, bir park olsun, tenis sahası olsun, okula ait birkaç top olsun, çiçekler, bitkiler olsun isterdim.” (KÖ10)

“Salıncak tahterevalli olsun. 1-2. sınıf ile 3-4. sınıfların farklı parkları olsun. 1-2 lerin salıncakları, tahterevallileri çok yüksek olmasın. 3-4 biraz daha yüksek olsun. Kum ile oynamayı sevenler için kum oynama sahaları olsun. Futbol, voleybol, yakan top sahaları olsun.” (KÖ11)

“Oyun parkı, spor aletleri, masa tenisi.” (KÖ13)

“Yerde oyun çizgileri olsun, park, futbol sahası, yakan top sahası, salıncak, tahterevalli.” (KÖ18)

“Çiçeklerin düzenli olmasını, kavgâ olmasını isterdim. Voleybol sahasının ve salıncığın olmasını isterdim.” (KÖ21)

“Arka bahçede halı saha yerine kapalı spor salonu olabilirdi.” (KÖ25)

“Şu an benim okulumda istediğim her şey var ama voleybol sahası olsun isterdim, çünkü basketbolda bazılarımızın boyu yetişmiyor ama benim yetişiyor, öbür arkadaşlarımı düşünerek voleybol sahası olsun isterdim.” (KÖ29)

“Yakar top sahası olmasını isterdim.” (KÖ35)

Tablo 4.11. Öğrencilerin “Okul bahçesinde hangi derslerden nasıl etkinlikler yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

Okul Bahçesinde İşlenen Dersler	Sıklık
Beden Dersi	20
Türkçe	19
Fen Bilimleri	15
Matematik	8
Resim	7
Müzik	4
Görsel Sanatlar	4
Toplam 7	88

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi okulun bahçesinde nelerin olması ile ilgili öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; örnekleme oluşturan dört farklı ilkökul öğrencilerinden 7 farklı cevap alınmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında en fazla cevabın beden dersi olduğu, bunu sırasıyla Türkçe, fen bilimleri, matematik, resim, müzik ve görsel sanatların izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin soruya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“Beden eğitimi dersi yapıyoruz, oynuyoruz.” (KÖ10)

“Oyun ve fiziksel etkinlikler, Türkçe.” (KÖ12)

“Matematik, Türkçe, Fen.” (KÖ16)

“Beden dersinde koşu yarışı, ip atlama, mendil kapmaca.” (KÖ22)

“Kitap okuma, kahvaltı yapma.” (KÖ27)

“Beden eğitimi dersinde serbest etkinlikler, dersinde ve oyun ve fiziki etkinlikler dersinde bahçede oynuyoruz.” (KÖ37)

Tablo 4.12. Öğrencilerin “Sen hangi derslerin bahçede işlenmesini isterdin?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

İşlenmesi İstenilen Dersler	Sıklık
Matematik	21
Müzik	15
Sosyal Bilgiler-Hayat Bilgisi	13
Fen Bilgisi	8
Türkçe	7
Beden Eğitimi	7
Görsel Sanatlar	3
İngilizce	2
Hepsi	2
Ahlak Bilgisi	1
Toplam 10	83

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi okulun bahçesinde nelerin olması ile ilgili öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; örnekleme oluşturan dört farklı ilkokul öğrencilerinden 10 farklı cevap alınmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında en fazla cevabın matematik dersi olduğu, bunu sırasıyla müzik, sosyal bilgiler/hayat bilgisi derslerinin izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin soruya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“Müzik, matematik, Türkçe, fen, okuma.” (KÖ1)

“Ahlak Bilgisi, matematik, Türkçe, sosyal bilgiler.” (KÖ6)

“Hepsinin işlenmesini isterdim.” (KÖ7)

“Fen, beden, görsel sanatlar.” (KÖ10)

“Türkçe, matematik, bütün dersler olsun isterdim, temiz hava aldığımız için.” (KÖ14)

“Fen bilimleri ve sosyal bilgiler olmasını, çünkü her şeyi yaşayarak öğrenirdik. Bu da çok güzel olurdu.” (KÖ24)

“Ben ana derslerin sınıfta işlenmesine memnunum ve her zamanki gibi beden eğitimi dersinin bahçede işlenmesinden memnunum.” (KÖ29)

Tablo 4.13. Öğrencilerin “Okul bahçesinde bir oyun aleti olsaydın hangisi olmak isterdin?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

Oyun Aleti	Sıklık
Salıncak	19
Kaydırak	5
Spor Aleti	3
Dönme dolap	3
Parmaklık	2
Park	2
Çardak	1
Robot	1
Çarpışan Araba	1
Trambolin	1
Bank-Oturak	1
Toplam 11	39

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi okulun bahçesinde nelerin olması ile ilgili öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; örnekleme oluşturan dört farklı ilkököl öğrencilerinden 11 farklı cevap alınmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında en fazla cevabın salıncak olduğu, bunu sırasıyla kaydırak, spor aleti, dönme dolap, parmaklık, park, çardak, robot, çarpışan araba, trambolin ve bank-oturak seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin soruya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“Salıncak, herkesi sallandırmak isterdim.” (KÖ3)

“Salıncak, çünkü çocuklar eğlenecekler.” (KÖ5)

“Çardak olmak isterdim. Hem bizim okul bahçesinde var. Çünkü hareket etmeden orada durmak isterdim.” (KÖ6)

“Kaydırak, çocukların sevimleri için onları eğlendirmek için.” (KÖ16)

“Robot olmak isterdim. Çocukların bilmediği soruları cevaplayabilmek için.” (KÖ19)

“Salıncak. Çünkü çocukların bana binip eğlenmesini istiyorum.” (KÖ21)

“Trambolin. Çünkü çocukların üstünde zıplamalarını ve mutlu olmalarını isterim.” (KÖ22)

“Ben oyunu aleti olsaydım salıncak olmak isterdim. Çocuklar üzerinde hızlı yavaş sallansın diye.” (KÖ29)

“Oturak olmak. Çünkü yorulduklarında oturabilsinler diye isterdim.” (KÖ30)

“Dönme dolap, insanları döndürmek.” (KÖ34)

“Parmaklık isterdim, çünkü boyu uzatır.” (KÖ38)

“Kaydırak olmak isterdim. Çünkü herkes beni sever, hep üstümden kayar. O yüzden kaydırak olmak isterdim.” (KÖ39)

“Kaydırak. Çünkü çocukların benim üstümden kaymalarını ve eğlenmesini isterdim.” (KÖ40)

Tablo 4.14. Öğrencilerin “Okul binasını mı yoksa okul bahçesini mi daha çok seviyorsun? Neden?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

Seçilen Tercih	Sıklık
Okul Bahçesi	21
Okul Binası	19
Toplam 2	40

Tablo 4.14’te görüldüğü gibi okulun bahçesinde nelerin olması ile ilgili öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; örnekleme oluşturan dört farklı ilkokul öğrencilerinden iki farklı cevap alınmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında en fazla cevabın okul bahçesi olduğu, bunu okul binasının izlediği görülmektedir.

Öğrencilerin soruya ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

“Okul bahçesine. Çünkü oyun oynuyoruz. Çok zevkli oyunlar oynuyoruz.” (KÖ1)

“Okul binası daha güvenli ve daha eğlenceli.” (KÖ3)

“Binayı çünkü dikkatli davranırsan daha güvenli.” (KÖ4)

“Okul binasının çünkü daha güvenli. (KÖ5)

“Okul binası çünkü okul binasında bir sürü öğretmen var ve okul binasında dolaşmak hoşuma gidiyor.” (KÖ6)

“İkisini de çünkü okulda eğitim görüp okul bahçesinde oyunlar oynayabiliyorum.” (KÖ7)

“Bahçede hiç güzel yerler olmadığı için binayı daha çok seviyorum.” (KÖ10)

“Okul bahçesine seviyorum çünkü deprem olsa okuldan çıkamadık ama bahçede olsa direkt evimize gidebiliriz.” (KÖ11)

“Okul binası yağmurdan kardan korunabilmek için.” (KÖ13)

“Binasını, koridorda koşup koşup kayabiliyoruz çünkü.” (KÖ17)

“Okul bahçesi, binada koşarken toz çıkıyor çünkü.” (KÖ18)

“Okul binasını daha çok seviyorum çünkü hem ders işliyoruz hem de okul binası sıcak.” (KÖ21)

“Okul bahçesini çünkü temiz havalı ve boş bir etkinlik yeri olarak görüyorum.” (KÖ22)

“Okul binasını çünkü daha renkli canlı sıcak temiz.” (KÖ25)

“Okulu nedeni temiz olması ders öğrendiğimiz için.” (KÖ28)

“Tabii ki de okul binası, bahçesi olsaydı sadece güneşin altında yanardık ve çevrenin sesi pek derse odaklanmamızı sağlamazdı ve konuları anlamazdık.” (KÖ29)

“Okul bahçesi çünkü rahat oynuyoruz.” (KÖ34)

4.4. Okul Bahçesi ile İlgili Öğretmenlerle Yapılan Görüşmeye İlişkin Bulgular

Okul kelimesinden anlaşılanları, okul bahçesinin okul olgusunun içinde yer alıp almadığını bir de eğitimcilerden duymak için görüşme yapılan okullardaki gönüllü toplam 20 öğretmene “Okul Denilince Ne Anlıyorsunuz, Aklınıza Neler Geliyor?” sorusu yöneltilerek kısaca cevap vermeleri istenmiştir. Tablo 4.15’de görüldüğü gibi 18 farklı görüş sunulmuştur. Öğretmenlerin en çok aklına gelen öğrenci ve öğretmen kelimeleri olmuştur. Onları üçüncü sırada veli, yuva ve önlük kelimeleri takip etmiştir.

Tablo 4.15. Öğretmenlerin “Okul Denilince Ne Anlıyorsunuz, Aklınıza Neler Geliyor?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar.

Okul Kelimesinin Çağrıştırdıkları	Sıklık
Öğrenci	6
Öğretmen	5
Veli	3
Yuva	3
Önlük	3
Bilim	2
Sanat	2
Eğitim-öğretim	2
Kitap	2
Defter	2
Kalem	2
Ders	2
Ödev	2
Bayrak	2
Kantin	2
Spor	1
Teneffüs	1
Karne	1
Toplam 18	43

Verilen cevaplara bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

“Okul; bilim, sanat, spor, teknoloji demektir.” (Ö1)

“Okul eğitim- öğretim alanıdır, bir yuvadır.” (Ö2)

“Okul bir sanat atölyesi, bilgi ve becerinin aktarıldığı mekandır. İnsan, yaşam, doğa, çevre, gelecek, barıştır” (Ö3)

“Okul öğrenci, öğretmen, Atatürk, gürültü, kitaplar ve teneffüstür, çocuk cıvıltısıdır.” (Ö5)

“Okul denilince aklıma gelen ilk şey doğru, güvenilir bir eğitim yuvası olmasıdır. Okul; mekân, sevgi, nefes, güven, bağlılık, çağdaşlıktır.” (Ö8)

“Okul hayallerimize ulaşabilmek için uğramamız gereken ilk duraktır Yaramazlık, hastalık, öğrenciler, kendi bildiğini okuyan veliler, karne, teneffüs ve nöbettir.” (Ö9)

“Okul denilince aklıma öğrenci, öğretmen, veli, sınav, kara tahta, tek tip önlük, ders, ödev gelir.” (Ö11)

“Okul denilince rengarenk, cıvı cıvı kuşlar yani çocuklar aklıma gelir. Bol gülmece, bol koşmaca, bol şikâyet ve bol eğlence gelir.” (Ö12)

“Okul mutlu olduğum yer, iyi ki öğretmenim diye düşünmemi sağlayan çatıdır. Okul denilince aklıma çocuklar, öğrenci, kitap, defter, kalem, ödev geliyor.” (Ö13)

“Okul, ne çok eksiği var dediğim alandır. Ayrıca her zaman genç, dinamik kalmamız gereken yerdir, okuma yazma öğrettiğim, yeni anlayışlar, heyecanlar yaşadığım yerdir.” (Ö15)

“Okul; okuma yazmadan başlayarak çevre bilinci, vatan, bayrak, millet olma bilincinin kazandırıldığı yerdir. Okul öğretmen- öğrenci-veli iş birliği ile yürütülebilen, öğrenciyi geleceğe taşıyan bir köprüdür.” (Ö19)

“Okullar çocuğa, ergene, gence olumlu davranış kazandırabilen, eğiten, öğreten güvenilir kurumlardır. Okul; bayrak, bayram kutlama töreni, bilgi yuvası, kantin, pis tuvaletler, arkadaşlık kısacası her şeydir.” (Ö20)

Tablo 4.16. Sizce Okul Bahçesinde Hangi Elemanlar Bulunmalıdır? Sorusuna Verilen Cevaplar.

İstenilen Elemanlar	Sıklık
Oyun Parkı	20
Spor Aletleri	16
Kum Havuzu	9
Botanik Bahçe	6
Ağaçlık Dinlenme Alanı	5
Toplam 5	56

Okul kelimesinden anlaşılanları, okul bahçesinin okul olgusunun içinde yer alıp almadığını bir de eğitimcilerden duymak için görüşme yapılan okullardaki gönüllü toplam 20 öğretmene “Sizce Okul Bahçesinde Hangi Elemanlar Bulunmalıdır?” sorusu sorulmuş ve Tablo 4.16’da görüldüğü gibi öğretmenlerin okul bahçesinde bulunması gerektiğini düşündükleri 5 elemandan oyun parkı, spor

aletleri, kum havuzu, botanik bahçe ve ağaçlık dinlenme alanları olduğu belirlenmiştir. Hepsinin ortak olarak istediği oyun parkı olmuştur.

Verilen cevaplara bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

“Eğlenceli vakit geçirebilmeleri açısından oyun parkı olmazsa olmazdır.” (Ö8)

“Bence bir okulun bahçesinde çocukların ince motor beceriler geliştirmesi ve yaratıcılıklarını ön plana çıkarması için kum havuzu olmalıdır.” (Ö10)

“Gerek hayat bilgisi, fen bilimleri derslerinden yaparak yaşayarak yararlanmaları gerekse sorumluluk bilinci oluşturmaları açısından okul bahçelerinde kendi ekip diktikleri botanik bahçeleri olmalıdır.” (Ö12)

“Çocukların özgürce düşünüp dinlenebilmeleri için ağaçlık gölgelikli oturma alanları olmalıdır.” (Ö14)

Tablo 4.17. Okulunuzun Bahçesini Ne Sıklıkla Kullanıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplar.

Kullanma Oranları	Sıklık
Haftada Birkaç Gün	18
Haftada Bir Gün	16
Her Gün	10
Neredeyse Hiç	2
Toplam 4	46

Okul kelimesinden anlaşılanları, okul bahçesinin okul olgusunun içinde yer alıp almadığını bir de eğitimcilerden duymak için görüşme yapılan okullardaki gönüllü toplam 20 öğretmenden Tablo 4.17 incelendiğinde “Okulunuzun bahçesini ne sıklıkla kullanıyorsunuz?” sorusuna verilen cevapta okul bahçesinden çoğu öğretmenin (18) haftada birkaç gün kullandığı, çok az kısmının da (2) neredeyse hiç kullanmadığı görülmüştür.

“Okul bahçesinde faydalanılacak çok donatı olmadığı için çocukları çok fazla bahçeye çıkarmıyorum.” (Ö11)

“Temiz hava almaları, enerjilerini atabilmeleri için çocukları her gün 15 dakika dahi olsa bahçeye çıkarırım.” (Ö13)

“Hava şartları çok uygun olmadığı için anca haftada bir gün çocukları bahçeye çıkarıyorum.” (Ö14)

“Oyun oynatmak, kitap okutmak, bazı derslerde uygulamalı etkinlik yapmak için fırsat buldukça öğrencilerimi bahçeye çıkarmaya çalışıyorum. Her gün olmasa da olabildiği kadar çok bahçede vakit geçirmelerini sağlıyorum.” (Ö18)

Tablo 4.18. Okulunuzun Bahçesini Hangi Amaçla Kullanıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplar.

Kullanma Amaçları	Sıklık
Oyun Oynama	20
Enerji Harcama	12
Kitap Okuma	9
Farklı Derslerden Etkinlik Yapma	4
Temiz Hava Alma	2
Toplam 5	47

Araştırmaya katılan 20 öğretmen “Okulunuzun Bahçesini Hangi Amaçla Kullanıyorsunuz?” sorusuna Tablo 4.18’de de görüldüğü gibi 5 farklı cevap vermiştir ve öğretmenler en çok oyun oynama yani beden eğitimi ve oyun dersi için bahçeyi kullanmakta, en az da öğrencilerin temiz hava alması için okul bahçesini kullanmaktadır. Bunların yanı sıra öğretmenler okul bahçesini çocukların enerji harcamaları, kitap okumaları, farklı derslerden ders içi etkinlik yapmaları amacı ile kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şunlardır:

“Çocuklar sürekli sınıfta olmaktan sıkılıyorlar o yüzden beden eğitimi derslerinde oyun oynatmak için çocukları bahçeye çıkarıyorum.” (Ö5)

“Öğrencilerimin hem oyun oynamaları hem de enerjilerini atmaları için onları bahçeye çıkarıyorum.” (Ö8)

“Beden eğitimi derslerinde çıkmayı tercih ettiğim gibi kitap okuma etkinliği yaptırmak için de bahçeye çıkarıyorum öğrencilerimi.” (Ö16)

“Okul bahçemizden en üst düzeyde faydalanmak için mümkün olan tüm derslerden kazanımlardaki etkinlikleri verebilmek adına bahçeye çıkarıyorum.

Yaparak yaşayarak doğa ile iç içeyken daha iyi öğrenme sağlayacaklarına inanıyorum.” (Ö20)

Tablo 4.19. Okul Bahçesini Kullanmanızı Engelleyen Ne gibi Etmenler Bulunmaktadır? Sorusuna Verilen Cevaplar.

<i>Faktörler</i>	<i>Sıklık</i>
Bahçede Uygun Oyun Alanlarının Olmaması	16
Olumsuz Hava Koşulları	14
Bahçenin Küçük Olması	10
Güvenlik Problemleri	3
Kazanımların Yetişmemesi	2
Toplam 5	45

Araştırmaya katılan 20 öğretmen “Okulu Bahçesini kullanmanızı engelleyen ne gibi etmenler bulunmaktadır?” sorusuna Tablo 4.19 incelendiğinde 5 farklı cevap vermiştir ve öğretmenler; bahçede uygun oyun alanlarının olmaması, olumsuz hava koşulları, bahçenin küçük olması, güvenlik problemlerinin yaşanması ve kazanımların yetişmemesi nedenlerinden okul bahçesini kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Bahçede uygun oyun alanlarının olmaması ve olumsuz hava koşulları öğretmenlerin bahçeyi kullanmamalarında en fazla belirttikleri faktörler olmuştur.

Öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Ağrı’da malum soğuk günlerin, olumsuz kış şartlarının olması ayrıca günlük işlememiz gereken kazanımların yetişmemesi gibi durumlardan dolayı çok fazla okul bahçesini kullanamıyoruz.” (Ö2)

“Okul bahçemizde öğrencilerin yaralanabileceği, vakit geçirebileceği uygun oyun sahaları mevcut değil. Bu yüzden de okul bahçesini verimli kullanma yönünde sıkıntılarımız oluyor.” (Ö7)

“Okul bahçe zemininin uygun olmaması birçok yaralanma ve güvenlik problemi yaşamamıza sebep oluyor. Hava şartlarının da çok elverişli olmaması okul bahçesinden minimum düzeyde faydalanmamıza sebep oluyor.” (Ö18)

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma resmi ve özel ilkokulda görevli öğretmenlerle bu ilkokullardaki 4.Sınıf öğrencilerinin okul bahçesi ile ilgili görüşlerini saptamak, okul bahçesinde bulunması istenen donatıları tespit etmek, okullarındaki bahçe kavramını algılayışlarını ortaya çıkarmak, eğitimde bahçenin yerinin neresi olduğunu, bahçeden ne kadar yararlanıldığını tespit ederek bu anlamda ilkokul bahçelerinin sahip olduğu donanımı ile öğrencilerin istekleri arasındaki ilişkiyi betimleyerek öğretmen görüşlerine göre okul düşüncesinde bahçe kavramının yer alıp almadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

İncelenen tüm okulların etrafı çit, duvar ya da parmaklık ile çevrelenmiştir. Çoğunun giriş kapısı sokağa, işlek caddeye açılmaktadır. Yine büyük bir çoğunluğunda ağaç vardır. Tüm okulların zemininde sert zemin malzeme olan ‘taş’ görülmektedir. Büyük çoğunluğunda ise yumuşak zemin malzemesi olan toprak mevcuttur. Hiçbir okulda tırmanma alanı, zıplama alanı, koşma alanı, yürüme alanı ve yuvarlanma alanı gibi fiziksel beceri geliştirici hareket alanları bulunmamaktadır. İncelenen okulların bahçelerinin hiçbirinde macera ve hayal alanı bulunmamaktadır.

Okul bahçelerinde musluk/çeşme, tuvalet bulunmadığı gibi öğrencilerin dinlenip gölgesinde oturabileceği yeterli oturma alanı, gölgelikler de bulunmamaktadır. Okulların çoğunun okul bahçesinde çöp kutusu bulunmakta fakat onlar da sayı ve boyut olarak okul bahçesine yeterli gelmemektedir. Yere çizilen geleneksel oyunlar hiçbir okulun bahçesinde bulunmamaktadır. Bahçelerde yeterli miktarda spor sahaları da bulunmamaktadır. Bazı okullarda ise bir tane bile saha bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu okul bahçelerini okul binasına tercih etmekte fakat okul bahçelerini beğenmemektedir. Okul denilince akıllara en çok ‘öğretmen’ gelmiştir, ‘okul bahçesi’ gelmemiştir. Öğrencilerin en sevdikleri yer okul bahçesi olmasına rağmen okul olgusu içinde düşünülmemiştir. Okul bahçesi denilince öğrencilerin aklına en çok oyun, ağaç/çimen/çiçek ve çocuk kelimeleri gelmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu okul bahçesini beğenmemektedir. Okul bahçesini beğenenlerin okul bahçesi donatıları diğer okullardan fazla ve iyidir. Fakat okul bahçesi mi okul binası mı diye sorulduğunda hepsi en çok okul bahçesini tercih etmektedir. Öğrencilere göre okul bahçesinde futbol, basketbol, voleybol gibi oyun sahaları mutlaka olmalıdır. Bunu oyun aletleri ve ağaç-çiçek- park izlemektedir.

Öğrencilere göre okul bahçesinden çoğunlukla Beden Eğitimi ve Türkçe derslerinden faydalanılmakta diğer derslerde çok fazla okul bahçesi kullanılmamaktadır. Öğrenciler okul bahçelerinde en çok Matematik dersini işlemek istemektedir. Bu dersi sırasıyla Müzik ve sosyal bilgiler/hayat bilgisi dersleri izlemektedir.

Öğrenciler de olduğu gibi öğretmenlerde de okul bahçesi okul olgusunun içinde yer almamaktadır. En çok akıllara gelen öğrenci, öğretmen ve veli olmuştur. Öğretmenlere göre okul bahçesinde oyun parkı ve spor aletleri mutlaka olmalıdır. Okul bahçeleri genellikle oyun oynamak ve enerji atmak için kullanılmakta, çoğu zaman öğrenme ortamı olarak kullanılmamaktadır. Okul bahçelerinde uygun oyun alanlarının olmaması ve olumsuz hava koşulları okul bahçesinin kullanımını engellemektedir.

Öğrencilerin verdiği cevaplara göre öğrenciler en çok okul bahçesinde kendilerini mutlu hissetmekte, okul bahçesinde tüm derslerin etkinliklerine yer verilmesini istemekte ama aynı zamanda okullarının bahçelerinin donatı yetersizliğinin farkında olmalarından dolayı kendi okul bahçelerini beğenmemektedir. Öğretmenler ise bazı sebeplerden dolayı okul bahçelerini etkili kullanmamaktadır. Okul bahçesi eğitimde kullanılmadığı için okul olgusu içinde ne öğretmenler ne de öğrenciler okul bahçesine yer verilmediği düşünülmektedir çünkü okul denilince hiçbirinin aklına okul bahçesi gelmemiştir.

5.2. Tartışma

Bu çalışmada sosyo ekonomik düzeyleri iyi, orta ve kötü olan okulların bahçeleri incelenerek bu okullarda okuyan ilkökul 4.sınıf öğrencileri ile bu öğrencilerin öğretmenlerinin okul bahçeleri ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde her üç düzeydeki okuldaki öğretmen ve öğrencilerin görüşleri birbirleri ile örtüşmekte, çok fazla farklılık bulunmamaktadır.

Başbay'ın (2012) çalışmasında okul bahçesini sınırlayan elemanlar incelendiğinde tüm okulların etrafının çit, duvar ya da parmaklık ile çevrelendiği görülmüştür. Okullar mutlaka bir kuşatma elemanı ile sınırlandırılmalı, güvenlik sağlanmalıdır. Öztürk (2016) çalışmasında da okulların etrafında çevirme elemanı bulunmuştur ve okul duvarlarının konumlarının öğrenci başarısını etkilediğini dile getirmiştir. Çalışmasında Mimari Özellikleri Düşük Seviyede Olan İlkokul ve Mimari Özellikleri Orta Seviyede Olan İlkokullarının bahçe duvarları yüksek olduğu için bu okullarda okuyan öğrenciler kendilerini hapiste gibi hissetmektedir, demiştir. Görüldüğü gibi güvenlik açısından bahçeyi sınırlayan bir eleman zorunlu olduğu gibi bu elemanların belirli bir düzen, boyut ve renk içinde olması da öğrencilerin hislerini, başarılarını etkilemektedir. Ayrıca Altınbaşak (2012) çalışmasında okul bahçelerinin çevresel kalitesi arttıkça çocuklardaki fiziksel aktivite eğilimi artarak çocukların obez olmalarının azaldığını da tespit etmiştir. Diğer çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da okul bahçelerini sınırlayan elemanlardan çit / duvar / parmaklık elemanları incelenen okulların tamamında kullanılmıştır. Buradan da anlaşıldığı gibi yapılan tüm çalışmalarda incelenen tüm okulların bahçelerini sınırlayan en az bir eleman bulunmaktadır.

Başbay'ın (2012) çalışmasında Oyun alanı zeminine bakıldığında; özel okullarda %79, resmi okullarda %95 oranında en çok kullanılan malzeme 'beton' elemanı olmuştur. Bunu takip eden %8 oranıyla 'halı çim' olmuştur. Başar (2003)'ün çalışmasında ise tam tersi bir durum saptanmıştır. Yaptığı çalışmasında okul bahçelerinin zeminleri %40 oranında en sık olarak yumuşak zemin elemanlarından 'toprak' kullanılmışken bunu %25,2 oranıyla sert zemin elemanlarından 'asfalt' takip etmektedir. Kullanılan elemanlar açısından farklılık göstermiş olması ile birlikte iki çalışmada en sık kullanılan malzemeler farklılık göstermiştir. Birinde sert zemin olan beton en sık kullanılmışken diğerinde de yumuşak zeminden toprak en sık oranda kullanılmıştır. Bu çalışmada ise okulların tamamında sert zemin elemanlarından 'taş' kullanıldığı 'taştan' sonra en sık kullanılan %88,8 oranla 'kum' elemanı olduğu görülmüştür. Başbay'ın çalışması ile benzer sonuçlara ulaşılmış zeminin yumuşak-sert olması açısından her iki çalışmada da en sık oran sert malzeme olurken bunu yumuşak malzeme takip etmiştir fakat kullanılan malzemeler farklılık göstermiştir.

Başar'ın çalışması ise gerek bu çalışmadan gerekse Başbay'ın çalışmasından elde edilen sonuçlara göre farklı sonuçlar ortaya koymuştur.

Başbay'ın (2012) çalışmasında hareket alanlarının varlığı açısından okul bahçelerini incelediğinde en sık oranla salıncak, kaydırak ve tahterevalli yer alırken diğer elemanlardan tırmanma, koşma alanlarına da rastlanmıştır. Fakat bu çalışmada incelenen okullarda sadece salıncak, kaydırak ve tahterevalli tespit edilmiş bunlar da sadece üç okulda görülmüştür. Diğer okullarda bu elemanlar bulunmamıştır. Koşma, tırmanma elemanı ise hiçbir okulda bulunmamıştır.

Başbay'ın (2012) çalışmasında en sık %45 oranla doğa köşesi ve kum havuzu tespit edilmişken bunları sırasıyla su havuzu, trafik eğitim alanı, sanat köşesi ve amfiteatro alanı, çok az oranda da olsa gemi, çadır elemanlarına rastlanırken bu çalışmada incelenen okulların hiçbirinde etkinlik, macera ve hayal alanı bölümlerine rastlanmamıştır. Ağrı ili merkezindeki ilkokulların bahçelerinin bu donatı açısından eksik olduğu görülmektedir.

Başbay'ın (2012) çalışmasında yere çizilen geleneksel oyunlardan en sık (%35) sek sek ve geometrik şekiller görülürken bunu sırasıyla dama ve köşe kapmaca oyun alanları takip etmektedir. Bu çalışmada ise incelenen okulların bahçesinde yere çizilen geleneksel oyunlardan sadece bir okulda 'sek sek' görülmüş fakat bu da silinmiş iz olarak kaldığı için değerlendirmeye alınmamışken diğer hiçbir oyun elemanı okul bahçelerinde bulunmamıştır. Bunun sebebi olarak inceleme yapılan zamanın kış mevsimi olması, bahçeye çizilmiştense mevsim şartları gereği karın da yağmasıyla yere çizilen oyun alanlarının silinmiş olabilmesi olarak düşünülmüştür.

Başbay'ın (2012) çalışmasında fonksiyonel peyzaj elemanları açısından incelendiğinde tüm elemanlar okul bahçelerinde az da olsa tespit edilmiş bir tek tuvalet elemanı resmi okul bahçelerinde değil de özel okul bahçelerinde tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise en sık (%66,6) 'çöp kutusu' elemanına rastlanmıştır fakat bu da sayı ve boyut olarak az görülmüştür. Bu elemanı sırasıyla 'bank, gölgelik ve oturma ünitesi' takip ederken incelenen hiçbir okulda tuvalet ve musluk/çeşme elemanlarına rastlanmamıştır.

Öztürk'ün (2016) çalışmasında Mimari Özellikleri Düşük Seviyede Olan İlkokuldaki öğrencilerin okul bahçelerine karşı olumsuz düşünceleri varken, Mimari Özellikleri Orta Seviyede Olan İlkokuldaki öğrencilerin yarısı olumlu iken yarısı olumsuz düşünmektedir. Mimari Özellikleri Düşük Seviyede Olan İlkokuldaki öğrencilerin ise tamamı okul bahçesine olumlu düşünceleri bulunmaktadır. Karasolak'ın (2009) çalışmasına göre Düşük Düzey Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okulu (DDMÖSİ) okulundaki öğrenciler okul bahçeleri hakkında %15'i olumlu, %85'i olumsuz düşünürken, Orta Düzey Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okulundaki öğrencilerin %58'i olumlu, %42'si olumsuz ve Yüksek Düzey Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okulunda ise öğrencilerin %86'sı olumlu, %14'ü olumsuz düşünmüştür. Bu çalışmada diğer iki çalışma gibi okullar mimari özelliklerine göre ayrı ayrı incelenmemiş genel öğrenci görüşleri alınmıştır. Buna göre görüşme yapılan okullardaki 4.sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu (30) okulların bahçesini beğenmemektedir. Geriye kalan öğrenciler (10) ise okullarının bahçelerini beğendiklerini dile getirmiştir. İncelenen okulların bahçelerinin genelinde donatı eksikliği olduğu göz önünde bulundurulacak olursa tüm çalışmaların sonuçları göstermektedir ki okul bahçesinin donanım elemanları arttıkça öğrencilerin okul bahçesini sevme, bahçeden keyif alma, mutlu olma oranları da artmaktadır. Ağrı ilinde görüşme yapılan öğrencilerden biri bu durumu *“Beğenmiyorum, çünkü okul bahçemizde oynayabileceğimiz oyuncaklar yok.” (KÖ14)* şeklinde ifade etmiştir. Öğrenciler kendi okul bahçelerini beğenmemelerine rağmen okul binası ile okul bahçesi arasında tercih yapacakları zaman okul bahçesini seçmişlerdir. Bu da gösteriyor ki öğrenciler açık alanda daha mutlu ve huzurlu oluyorlar, kapalı alanda sınıf içinde çok fazla vakit geçirdikleri için sıkılıyorlar.

Okul bahçesinde nelerin olmasını istediklerine ilişkin öğrenci görüşlerine bakıldığında Karasolak'ın (2009) çalışmasında ise geniş ve temiz olması, oyun parkı olmalı, kum havuzları olmalı vb. şeklindedir. Kılıç'ın (2013) çalışmasına göre çocukların okul bahçesinde en çok görmek istedikleri materyal sırasıyla kaydırak, salıncak ve top olmuştur. Terzioğlu'na (2005) göre bir okulun bahçesinde bulunması gereken bölümler şu şekildedir: oyun ve spor alanları, toplanma alanları, yaratıcı oyun alanları, kum ve su oyun alanları, çim uygulama bahçesi ve oturma alanlarıdır. Bu çalışmada ise öğrencilerin en çok istedikleri oyun sahaları, oyun aletleri, ağaç, çiçek

ve park şeklindedir. İncelenen tüm okullar düşünüldüğünde bu bölümler tüm okullarda tam anlamıyla bulunmamaktadır.

Tepedağ'ın (2017) yaptığı çalışmada öğretmenlerin okul bahçesinde bulunmasını istedikleri donatılar; kum havuzu, oyun parkı ve doğal alanlarının olması çocukların yaratıcılığını geliştirmesi ve fiziksel gelişimlerini desteklemesi için olması gereken alanlar bildirmiştir. Ancak Wellhousen ve Crowther' a (2004) göre, kum havuzu gibi alanlar çocukların yaratıcılığını geliştirmek için değil fiziksel gelişimini desteklemek için olması gereken alanlardandır. Bu çalışmada ise öğretmenler özellikle “oyun parkı ve spor aletleri” olması gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenlere göre bu alanlar çocukların fiziksel gelişimini desteklediği için önemlidir.

Öğretmenlerin okul bahçelerini kullanma amaçları incelendiğinde Tepedağ'ın (2017) yaptığı çalışma ile benzer özellikte sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenler okul bahçesini genellikle enerji harcama, oyun oynama gibi fiziksel etkinlikler için kullanırken zihinsel etkinlikler için öğrenme ortamının oluşturulmadığı görülmüştür.

Tepedağ'ın (2017) yaptığı çalışmada Öğretmenlerin okul bahçesinin kullanımına yönelik karşılaşılan engellere bakıldığında öğretmen görüşleri birbirinden farklılıklar oluşturmuştur. Düşük puan düzeyindeki okullarda çalışan öğretmenler okul bahçesine çıkmalarını engelleyen faktörlere güvenlik sorunlarının olması derken orta ve yüksek düzeyde puana sahip okullarda çalışan öğretmenler ise sınıf içi etkinliklerin yetismemesi sorununun olduğunu dile getirmiştir. Vural'ın (2016) yaptığı peyzaj uygulama öncesi ve sonrası çalışmasına göre okul bahçeleri öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde düzenlenmediği için okul bahçesinin kullanım oranı düşüktür. Çalışmasında görmüştür ki öğrenci tercihlerine göre yapılan peyzaj düzenlemesi ile bahçeyi kullanım oranı %40,4, ders amaçlı kullanım oranı da %10,41 artmıştır. Bu çalışmada ise öğretmenler en sık karşılaşılan engelin bahçede uygun oyun alanlarının olmaması şeklinde ifade etmiş, bunu sırasıyla olumsuz hava koşulları ve bahçenin küçük olması nedenleri takip etmiştir. Yapılan çalışmalar birlikte düşünüldüğünde öğretmen görüşleri birbirine yakın çıkmış fakat araştırma türlerinin farklı olduğu ortaya çıkmıştır.

5.3. Öneriler

Yapılan bu araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerine, okul müdürlerine, program geliştirme uzmanlarına, Millî Eğitim Bakanlığı'na ve akademisyenlere ışık tutacak öneriler ortaya çıkmıştır:

- Öğretmen adayları okul bahçesinin eğitimdeki önemi ve amacı üzerine bilgilendirilmelidir.
- Öğrenci velileri, öğretmenler ve idareciler açık alanda fiziksel aktivite ve oyunun çocuklar için önemi konusunda bilinçlendirilmedi. Öğretmen ve idarecilere okul bahçesinden daha çok yararlanabilmeleri adına bilgilendirici seminerler verilerek çocuklara okul bahçesinde eğlenip öğrenebileceği etkinlikler hazırlanmalıdır.
- Okul bahçesinde eksiklikleri belirlemeye yönelik görüş alınmalı, sorunlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda okul bahçeleri yeniden düzenlenmelidir.
- Özel okullardaki gerek okul içi gerek okul bahçesindeki donanımlar göz önüne alınarak devlet okullarının da bu donanıma sahip olacak şekilde düzenlenmesi ile devlet okullarına teşviki arttıracak faaliyetler yapılmalıdır.
- Öğretim programlarında okul bahçesinde yapılabilecek faaliyetlere daha çok ağırlık verilmelidir.
- Okul bahçeleri rengarenk ve cıvıl cıvıl olacak şekilde yeniden düzenlenmeli, çocukların kendini mutlu, huzurlu hissedeceği yeni alanlar sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin derslerde aldıkları bilgileri somutlaştırmaları adına okul bahçesinde kullanılacak materyaller devlet destekli temin edilmelidir.
- Okul bahçesinin eksikleri giderilerek gerekli donanıma sahip olmaları sağlanmalıdır.
- Okul bahçelerinin zeminleri aktivite çeşitliliği ve güvenlik önlemleri de dikkate alınarak sadece sert zeminden değil gereksinimlere uygun zemin çeşitliliği içermelidir.

- Okul bahçelerinin çocukların tüm becerilerini yerine getirmesine yardımcı olacak, tüm dersleri işlemeye elverişli olacak ve bahçeden her yörenin iklim koşullarına göre yararlanma süresinin maksimum düzeye ulaşabilir olmasını sağlamak açısından çalışmalar olmalı, okul bahçeleri buna göre düzenlenmelidir.
- Doğu Anadolu bölgesi gibi kış şartları zor ve uzun geçen bölgeler için okul bahçesine alternatif olacak şekilde okul bahçesi içine kapalı spor salonları yapılmalıdır.
- Öğrenci cevapları da göz önünde bulundurularak okul bahçelerinde; sahalar (futbol, basketbol, atletizm vb.), oyun aletleri (salıncak, kaydırak vb.), ağaç, çiçek, park, spor aletleri, hayvanlar (kuş, kelebek vb.) bir nevi küçük hayvanat bahçesi, süs havuzu, kapalı spor salonu yapılmalı, bu istekler gelecek okul projelerine konulmalıdır.
- Okul bahçesinde sadece beden eğitimi ve fiziksel etkinlikler dersi dışında diğer derslerin konularına yer verilerek etkinlikler hazırlanmalıdır. Kazanımlar incelenerek bahçeden faydalanabilecek etkinlikler seçilmelidir.
- Eğitim programları hazırlanırken sınıf içi etkinlikler ile bahçe etkinlikleri birbirlerini tamamlar nitelikte olmalıdır.
- Bahçe kullanım alanları tüm yaş gruplarına hitap edecek, fiziksel-zihinsel-psikomotor tüm gelişim evlerini destekler nitelikte olacak şekilde düzenlenmelidir.
- Okul bahçelerinde geleneksel oyunlar ve modern oyunlar için uygun alanlar ayrılmalı, zemine çizimleri yapılmalı ve silinmeye başladıkça çizgiler tazelenmelidir.
- Ülkemizde okul bahçeleri ile ilgili yapılan araştırmalar çoğunlukla okul öncesi kurumlara yöneliktir. Gelecekte yapılacak bu tür araştırmaların ilköğretim ve ortaöğretimde de yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akgül Gök, Z. (2012). *İlköğretim Okul Bahçelerinin Öğrencilerin Tercihleri ve Doğa Bilinci Gelişimini Destekleyici Yaklaşımlar Doğrultusunda Tasarımı: Isparta Kenti Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Akınbay, H. (2014). *Okul Öncesi Dönemde Oyunun Önemi Ve Çocukların Motor Gelişimi Üzerine Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Selçuk Üniversitesi.
- Algan, H. (2008). *İlköğretim Okul Bahçelerinin Tasarlanmasında Paydaş Katılımlı Yaklaşım*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi.
- Altınbaşak, E. (2012). *İlköğretim Okul Bahçelerinin Çocuklardaki Fiziksel Aktivite Eğilimi Üzerindeki Etkisinin Katılımcı Tasarım Yöntemi ile Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul.
- Başal, H. (2010). *Geçmişten Günümüze Türkiye’de Geleneksel Çocuk Oyunları*, MORPA Kültür Yayınları.
- Başar, A., M. (2003). *İlköğretim Kurumlarının Olanakları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Başbay, A. M. (2012). *Ankara İli Sınırları İçindeki Özel ve Resmi Anasınıfı ve Anaokulu Bahçelerinin Kullanım Yönünden İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bowker, R., Tearle, P., (2007). *Gardening As A Learning Environment: A Study Of Children’s Perceptions And Understanding Of School Gardens As Part Of An International Project*, *Learning Environ Res.*, 10 (83).
- Bradley, L.K. (1995) *Tierra Buena, the Creation of Urban Wildlife Habitat in An Elementary School in the Inner City*. *Children’s Environments*, Volume 12, Issue 2.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi.
- Clements, R. (2004), *An Investigation of the Status of Outdoor Play*, *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5,1

<http://www.imaginationplayground.com/images/content/2/9/2960/An-investigation-Of-The-Status-Of-Outdoor-Play.pdf> ERİŞİM TARİHİ:
23.03.2019, 23:01

Cooper, T., Danks, S., (2006). *Green Schoolyard Resource Directory for the San Francisco Bay Area*. San Francisco Green Schoolyard Alliance.

Corson, C. (2003). *Grounds for Learning: Hop efor America's Derelict Schoolyards*”. LearningbyDesign. <http://www.cherylcorson.com/pdfs/outdoorlearning.pdf>. Erişim Tarihi: 23.06.2014

Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma Ve Araştırma Deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.), Ankara: Siyasal Kitabevi. (Orijinal çalışma 2012 yılında yayımlanmıştır).

Del Alamo, M. R. (2005). *Design for Fun: Playgrounds*. Spain: LINKS International.

Demiriz, S., Ulutaş, İ. ve Karadağ, A. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Dursun, Y. (2014). *Oyunun Ontolojisi*, Doğu Batı Yayınları.

Erdem, Ö. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Birimlerinde Dış Mekân Tasarım İlkeleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ereli, E. (2001). *Türkiye'deki İlköğretim Okul Bahçelerinde Peyzaj Planlama ve Tasarım İlkelerinin Saptanması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Ferrer, F. (2014). *Özgür eğitim modern okulun kökenleri* (H. Şahin, Çev.). İstanbul: Pales Yayınları

Girgin, M. (2013). *Okul Dünyası*, Vize Yayıncılık.

Gollwitzer, G., Seelman, K., Karrer, G., Harmsen, H., Wasserfallen, A. (1959). *Okul Bahçeleri*, (N. Taner ve P. Taner, Çev.) Ayyıldız Matbaası.

- Goodling, B. (2016). *Exploring the outdoors: A multiple case study examining teacher beliefs and practices in preschool outdoor play*. Doctoral Dissertations and Projects.
- Gür, Ş. Ö. ve Zorlu, T. (2002). *Çocuk Mekânları*. İstanbul: Yem Yayın.
- Jones, M. (2007). *Oyun ve Çocuk*, (Çev: Ayda Çayır), Kaknüs Yayıncılık.
- Karasolak, K. (2009). *Mimari Özellikleri Farklı İlköğretim Okullarındaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Okullarının Bina ve Bahçeleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Karip, E., (2007). *Sınıf Yönetimi*. 6.Baskı. PEGEM Yayınları.
- Kılıç, Z. (2013). *Anasınıfına Devam Eden Çocukların Okul Bahçesinde Görmek İstedikleri Ortam Özelliklerinin Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kuş, C. (2001). *Ankara Kenti Yenimahalle İlçesi'nde Okul Bahçeleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Laberge, B., Boudreault, D., Dumont, E., (2000). *Harmony In The Schoolyard. Elementary School Education. A Guide To Schoolyard Activities And Layout*. Canada.
- Malone, K., Tranter, P., (2003). Children's Environmental Learning and the Use, Design and Management of Schoolgrounds. *Children, Youth and Environments*, S.13 (2).
- Mangır, M. ve Silleli, N. (1987). *Çocuk ve Oyun*, (ss.3-44) Ankara: Ziraat Fakültesi Yayınları.
- Miller, D., Tichota, K., White, J., (2009). *Young Children Learn Through Authentic Play In A Nature Explore Classroom*. Neb. Dimensions Foundation.
- New Jersey School Outdoor Area Working Group, (2007). *Schoolyard Planning and Design in New Jersey. The Center for Architecture and Building Science Research*. New Jersey Institute of Technology, Newark, New Jersey.

- North Carolina Public School, (2010). *The School Site Planner: Land for Learning*. Public Schools of North Carolina, State Board of Education, Department of Public Instruction.
- Ouvry, M. (2003). *Exercising muscles and minds: Outdoor play and the early years curriculum*. London: National Children's Bureau.
- Erdönmez, İ., M. (2006). *İlköğretim Okul Bahçelerinde Peyzaj Tasarım Normları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Öztürk, H. (2016). *Mimari Özellikleri Farklı İlk ve Ortaokullardaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Okullarının Bina ve Bahçeleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Perry, J. P. (2001). *Outdoor play: Teaching strategies with young children*. New York: Teachers College Press
- Russell, B. (1984). *Eğitim Üzerine*. İstanbul: say
- Sahlberg, P. *Eğitimde Finlandiya Modeli*, (2018), (Çev. C. Mavituna), Metropolis Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- Saka, E. (2014). *İstanbul Avrupa Yakasındaki Okul Bahçelerinin Öğrenci Sayısına Göre Yeterliliklerinin Mekansal Olarak Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C Fatih Üniversitesi.
- Sebba R., Churchman, A. (1986) Schoolyard Design as an Expression of Educational Principles, *Children's Environments Quarterly*, Vol. 3, No. 3.
- Skelly, S., M., Bradley, J., C., (2007). *The growing phenomenon of school gardens: measuring their variation and their affect on students' sense of responsibility and attitudes toward science and the environment*, *Applied Environmental Education & Communication*, 6 (1).
- Sönmez, V. (2012). *Eğitim Felsefesi*, Anı Yayınları.
- Süslü, N. (2014). *Çocuk Eğitiminde Oyun Dili*, İstanbul: Hayykitap.

- Şener, E.A. (2001). *Okul Öncesi Çocuk Eğitim Merkezleri İçin Değişebilir/Dönüşebilir/Esnek Bir "Fiziksel Çevre Modeli"*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Tepedağ, D. (2017). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Bahçesini Eğitsel Amaçlı Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Terzioğlu, E. (2005). *İlköğretim Okulu Binalarının Fiziksel Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- The 21st Century School Fund, (2011). *Developing Great Schoolyards - A Handbook for Elementary Schools*, D.C. and the Prince Charitable Trusts.
- Türkoğlu, A. (2005). *109 Soruda Öğretmenlik Meslek Bilgisine Giriş*. İstanbul: Kare Yayınları
- Türk Standartları Enstitüsü, (TSE, 2000), *İlköğretim Okulları- Fiziki Yerleşim- Genel Kurallar*, (1. Baskı), Ankara, TS 9518
- UNESCO, (2012). *International Standard Classification of Education*, ISCED 2011.
- Ürey, M. (2013). *Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersine Yönelik Fen Temelli ve Disiplinlerarası Okul Bahçesi Programının Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.
- Vural, H. (2016). *Erzurum Kenti Okul Bahçelerinin Fiziki Yeterlilikleri ve Peyzaj Tasarım Sonrası Eğitime Katkılarının Analizi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Evrim Matbaacılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yücel, A. ve Gündoğdu, C. (2012). *İlköğretim ve Ortaöğretimde Geleneksel Çocuk Oyunları*, Nobel Yayıncılık.

Wagner, C. and Gordon, D., (2010). *Planning School Grounds for Outdoor Learning*. National Clearinghouse for Educational Facilities.

Wellhousen, K. & Crowther, I. (2004) *Creating Effective Learning Environments*. USA: Thomson Delmar Learning.

Wilson, R. (2008). *Nature and young children: Encouraging creative play and learning in natural environments*. New York: Routledge.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL- 1. <http://www.msxlabs.org/forum/soru-cevap/234474-okul-nedir.html#ixzz3IaPugFV8>, 9.11.2014,17:40)

URL- 2. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Okul/>. Erişim tarihi: 9 Kasım 2014,

URL- 3. <http://www.hurriyet.com.tr/kesfet/cocuklarin-acik-havada-daha-cok-vakit-gecirmesi-icin-5-bilimsel-neden-40829993>. Erişim tarihi: 9 Nisan 2019, 18:37

URL- 4. www.meb.gov.tr/haberler/2012/okullarhayatolsun/protokolEki.pdf URL-5. https://schoolnutrition.org/uploadedFiles/5_News_and_Publications/4_The_Journal_of_Child_Nutrition_and_Management/Spring_2017/Survey-of-Principals-Regarding-Spring2017.pdf

EKLER

EK 1. Okul Yetkilileriyle Yapılan Görüşme Soruları

1. Okulun adı:
2. Görüşme yapılan kişinin adı-soyadı:
3. Devlet okulu mu, özel okul mu?:
4. Kuruluş tarihi:
5. Okulun adresi:
6. Bina kaç katlı? Kaç sınıf var? Kaç öğrenci, öğretmen, memur, hizmetli var?
7. Okulun zemin katlarının pencereleri demir korunaklı mı?
8. Okulda anasınıfı var mı?:
9. Bahçe kaç metre kare?:
10. Daha öncesinde ilköğretim okulu olarak kullanılmış mı?
11. Bahçe düzenini kim, ne zaman oluşturmuş? (ağacı kim dikmiş, sulaması vs, bank, kamelya vs varsa kim yaptırmış?):
12. Çimenlik alan mevcut mu? Varsa çim makinesi var mı? Bakımı nasıl yapılıyor?:
13. Bahçede hangi spor dalları yapılabilir? (uygun sahaları mevcut mu?):
14. Okul tatil günlerinde bahçe otopark, düğün vs için kullanılıyor mu?:
15. Oyun ve fiziki etkinlikler dersi için kapalı spor salonu, soyunma odası, elbiseleri asacakları askı vs var mı?:
16. Bahçede çöp sepeti, çeşme, bank, kamelya vs var mı, başka neler var?:
17. Bahçe etrafı nasıl çevrilmiş? (duvar mı, tel örgü mü, çit mi?):
18. Bahçe zemini ne ile kaplı? (beton, asfalt, taş döşeme, toprak vs):
19. Bahçe kapısı var mı? Varsa tek kapı girişi mi var, öğrenci-öğretmen-araba girişi şeklinde ayrı mı?:
20. Okul çıkışlarında ya da hafta sonunda okul herhangi bir faaliyetle değerlendiriliyor mu?
21. Öğretmenlerin, idarecilerin şahsi arabasını park edecekleri ayrı bir yer var mı?:
22. Bahçede oyun alanı sizce yeterli mi, daha neler olsun istersiniz?

EK 2. Öğrencilerle Yapılan Görüşme Soruları

1. Cinsiyeti:
2. Okulu-Sınıfı:
3. Okul denilince aklına gelen 3 şey nedir?
4. Okul bahçesi denilince aklına gelen 3 şey nedir?
5. Okulunun bahçesini beğeniyor musun? Neden?
6. Okulun bahçesinde oyun oynayarak vakit geçirmek için hangi sahaların ve hangi oyun aletlerinin olmasını isterdin?
7. Okul bahçesinde hangi derslerden etkinlik yapıyorsunuz?
8. Sen hangi derslerin bahçede işlenmesini isterdin?
9. Okul bahçesinde bir oyun aleti olsaydın hangisi olmak isterdin? Neden?
10. Okul binasını mı yoksa okul bahçesini mi daha çok seviyorsun? Neden?

EK 3. Öğretmenlerle Yapılan Görüşme Soruları

1. Okul denilince ne anlıyorsunuz? Aklınıza neler geliyor?
2. Sizce okul bahçesinde hangi elemanlar bulunmalıdır?
3. Okulunuzun bahçesini ne sıklıkla kullanıyorsunuz?
4. Okulunuzun bahçesini hangi amaçla kullanıyorsunuz?
5. Okul bahçesini kullanmanızı engelleyen ne gibi etmenler bulunmaktadır?

EK 4. Oyun Alanları

1. Oyun Alanını Sınırlayan Elemanlar:

Tablo 1. Oyun Alanını Sınırlayan Elemanların Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi

		Var	Yok
SINIRLAYAN ELEMAN	Okul içindeki diğer binalar		
	Yabancı binalar		
	Sokak		
	Çit/Duvar/Parmaklık		
	Çalı/Ağaç		
	Kaya/Engebe		

2. Oyun Alanının Zemini

Tablo 2. Oyun Alanının Zeminin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi

		Var	Yok
SERT ZEMİN	Beton		
	Tahta		
	Taş		
	Ahşap		
YUMUŞAK ZEMİN	Kum		
	Çakıl		
	Çim		
	Halı çim		

3. Oyun Alanının Kullanıma Göre Gruplandırılması

Bu bölümde, çocuğun davranışlarına, oyun özelliklerine göre gruplanmış alanlarda bulunan materyal ve elemanların belirlenmesine yönelik gerekli işaretlemeler yapılmıştır.

Tablo 3. Hareket Alanı İçin Oluşturulmuş Alanlar ve Materyallerin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi

	Var	Yok
HAREKET ALANI	Tırmanma alanı (yokuş, tepe, merdiven)	
	Zıplama Alanı	
	Koşma Alanı	
	Yürüme alanı	
	Yuvarlanma alanı	
	Salıncak	
	Kaydırak	
	Tahterevalli	

Tablo 4. Etkinlik Alanı İçin Oluşturulmuş Alanlar ve Materyallerin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi

	Var	Yok
Etkinlik Alanı	Amfi tiyatro alanı	
	Dramatizasyon Alanı (açık mutfak, market vb.	
	Sanat Köşesi (Boyama, sergileme için)	
	Doğa Köşesi	Hayvan Bakımı
		Sera-Bitki Bakımı
	Trafik Eğitim Alanı	
	Dokunma ve Duyu Alanları	
	Açık kütüphane	
	Müzik Alanı	
	Kum Havuzu	
	Su Havuzu	

Tablo 5. Macera ve Hayal Alanı İçin Oluşturulmuş Alanlar ve Materyallerin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi

		Var	Yok
Macera ve Hayal Alanı	Kayık		
	Şato		
	Gemi		
	Çadır		
	Mağara		

Tablo 6. Yerdeki Geleneksel Oyunlar Alanında Bulunan Öğelerin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi

		Var	Yok
Yerdeki Geleneksel Oyunlar	Sek Sek		
	Dama		
	Köşe Kapmaca		
	Geometrik Şekiller		

Tablo 7. Fonksiyonel Peyzaj Elemanlarının Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Kontrol Listesi

		Var	Yok
Fonksiyonel Peyzaj Elemanları	Oturma Ünitesi		
	Gölgelik		
	Musluk		
	Bank		
	Tuvalet		
	Çöp Kutusu		

EK-5. Veri Toplama İzin Formları

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/07/2014-5725

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 28814003-399-
Konu : Veri Toplama

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11/07/2014 tarihli ve 80857707/750/2932486 sayılı yazı.

Ağrı Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 11.07.2014 tarih ve 2932486 sayılı Veri toplama ile ilgili yazısı ekte gönderilmiştir.
Gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Telat YANIK
Rektör Yardımcısı

EK :
1-Ağrı Valiliği yazısı (2 sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

TELAT YANIK - Rektör Yardımcısı 24/07/2014 08:50
Erzurum yolu üzeri 4. km Rektörlük Kampüsü

Merkez/AĞRI
Tel:04722159863 Fax:04722151182

E-Posta : gensek@agri.edu.tr Elektronik Ağ : gensekreterlik.agri.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi için İrtibat: Mehmet Tekin Doğan Memur

T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 80857707/750/2932486
Konu: Veri toplama

11/07/2014

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 04/07/2014 tarih ve 2141 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı öğrencilerinden Sema AYTEKİN' in müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumları bahçelerinin incelenmesi, fotoğraf çekmesi ve gerekli görüşmeler yapılması için ilgi tarih ve sayılı yazınızla gerekli iznin verilmesi istenmektedir.

Söz konusu araştırmanın yapılması için Valiliğimizden alınan 10/07/2014 tarih ve 2913959 sayılı onay örneği ekte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Hatem DURSUN
Millî Eğitim Müdürü

Adı Soyadı
Tarih

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak tıyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 14cd-6cab-3f4c-ad47-c218 kodu ile yapılabilir.

Kağızman Cad. 04100 Merkez/AĞRI
Elektronik Ad: www.agri.meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H. KAYA Elek. Tek.
Tel: (0 472) 215 10 09

**T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 80857707/750/2913959
Konu: Veri toplama

10/07/2014

**VALİLİK MAKAMINA
AĞRI**

İbrahim Çeçen Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Öğrencilerinden Sema AYTEKİN' in Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarının bahçelerinde inceleme yapmasına ilişkin İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 04/07/2014 tarih ve 2141 sayılı yazıları ekte sunulmuştur.

Yukarıda ismi geçen Yüksek Lisans öğrencisi Sema AYTEKİN' in müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumları bahçelerinin incelenmesi, fotoğraf çekmesi ve gerekli görüşmeleri yapması için gerekli iznin verilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Hatem DURSUN
Milli Eğitim Müdürü

OLUR

.../07/2014

Ercan ATEŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 068f-cdd0-3214-aae1-7be7 kodu ile yapılabilir.

Kağızman Cad. 04100 Merkez/AĞRI
Elektronik Ad: www.agri.meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H. KAYA Elek. Tek.
Tel: (0 472) 215 10 09

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı Sema AYTEKİN

Doğum Yeri ve Tarihi Tatvan / 06.02.1986

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi Adnan Menderes Üniversitesi – Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller İngilizce

Bilimsel Faaliyetler Uluslararası Oyun ve Oyuncak Kongresi, 7-8 Mayıs, 2015 (Doç. Dr. Zübeyir SATUKLU ile birlikte)

İş Deneyimi

MEB- Sınıf Öğretmeni

Çalıştığı Kurumlar

1. Dağalan Bağbaşı İO: 05.09.2011-02.09.2013
2. Fatih Sultan Mehmet İO: 05.09.2013-06.02.2017
3. Şehit Murat Taş İO: 06.02.2017-22.08.2017
4. Şair Nabi İO:22.08.2017-06.02.2018
5. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü:07.02.2018-27.02.2018
6. Şehit Mehmet Çetin İO:27.02.2018-Devam ediyor

İletişim

E-posta Adresi semagrsy@hotmail.com

Yüksek Lisans Mezuniyet Tarihi